

VZOR ORGANIZACIJE V NEMČIJI

Najjačja socialistična stranka na kontinentu, prva v državi po moči in vplivu

"ZEPPELIN" IN "BREMEN" NI EDINO ČEMUR SE DIVI SVET, KI SIMPATIZIRA Z NAPREDKOM NEMČIJE PO VOJNI.

Nemška socialistična stranka ima nad 950,000 članov, 196 velikih listov, tiskarne, knjigarne, dvorane, in moč, ki je respektirana.

Nemčija je dežela organizacije ne samo v tehniki in gospodarstvu, nego tudi v politiki. Nemško delavstvo nima samo močnih, vzornih strokovnih organizacij, nego je organizirano tudi politično kakor primeroma v malo kateri deželi na svetu. Pozornost sveta je obrnjena na delavsko stranko Anglije, od kar je na vladi, ker je pač Anglija mogoča in vplivna, toda tudi v Nemčiji ima socialistična stranka odločujoč vpliv, in če ne bi komunisti s svojim demagogičnim razdvajanjem pripomogli v marsikakšnem volilnem boju do zmage eni ali drugi kapitalistični stranki, bi bila socialistična stranka v Nemčiji tako močna, da ne bi potrebovala sodelovati v koalicijski vladi.

Nemška socialno-demokratska stranka ni tako rahlo organizirana politična struja, kakor je bila v tej deželi npr. Konferenca za progresivno politično akcijo, ki je l. 1924 posegla v predsedniške volitve s svojim kandidatom La Follettom, temveč je to stranka, ki je organizirana na vseh poljih svojih aktivnosti tako vzorno, kakor le malokatera politična stranka.

Ima nad 950,000 direktnih članov, in v teku je kampanja, da se to število dvigne nad milijon. V tem številu je nad 200.000 članic, med katerimi je tisoče izkušnih agitatoric in drugih delavk, ki so aktivne v sfrankinem prosvetnem, političnem, novinarskem, učnem in propagandističnem delu.

V teku dobrega leta je stranka napredovala za okrog 150.000 članov. Obdržuje tisoče shodov, predavanj, konferenc in učnih tečajev. V prošlem letu npr. je imela 45.000 shodov in razpečala je 115 milijonov letakov ter pamfletov.

Nemško delavstvo ne zanemara svojega tiska. V časopisju je eno prvih na svetu. Njen glavni berlinski dnevnik ima svetovni ugled. Vsega skupaj ima nemška socialistična stranka 196 velikih listov, izmed katerih se jih samo osem tiska v privatnih tiskarnah. Vsi drugi se tiskajo v njenih tipografijah. Nekateri imajo ogromno cirkulacijo. Vsako leto izda veliko število raznih knjig socialne vsebine, študije važnih ekonomskih in političnih vprašanj, ki nudijo nemškemu delavstvu bogato zakladnico znanja. Z ozirom na tisk ne zamudi stranka nobene prilike, in kakor vse drugo, je agitacija za širjenje njenih listov organizirana v največjih potankostih. Njeni dohodki na članarini in podobnem so l. 1928 znašali deset in pol milijona mark, njene knjižne, novinarske in druge ustanove pa so imele v istem času petinšestdeset milijonov mark prometa.

Strokovne organizacije nemškega delavstva stane na socialističnem programu in sodelujejo s socialistično stranko, dasi ji ne pripadajo direktno niti indirektno. Skupnost je v tem, da si politična kot strokovna enota nemškega delavstva druga drugi pomagata in da na skupnih zborih nastopata enotno.

Nemško delavstvo ima mogočen zadržni pokret, ki je pod vodstvom socialistov. To ni več stranka, kakor je bila nekoč, ko je lak kajzerjev državnik mislil, da jo bo z drastičnimi zakoni razpršil. Ona je moč, kakršne nima v nemški republikli posamično nobena druga stranka. V parlamentu ima 153 poslancev. V pruskem deželnem zboru in v drugih deželnih zborih, z izjemo bavarskega, je vodilna stranka, v nekaterih pa je na vladi. Stotine občin je pod socialistično upravo. Zastopana je v sedanjih koalicijski vladi kot vodilna skupina.

V varstvo republike, proti fašizmu in reakcionarnim monarhistom je organizirala republikansko gardo, v kateri se vežba tisoče delavcev za obrambo ustave in pridobljenih pravic. Vzlic težkim gospodarskim krizam, skozi katere je šla Nemčija po vojni, je bila socialistična stranka v stanju napredovati in jačati svoje politične, gospodarske, novinarske in kulturne organizacije, ki tvorijo njeno enoto. Izmed strank v Nemčiji ima ona najtežje naloge, kajti prevzela je odgovornost braniti republiko ter njeno ustavo in voditi Nemčijo iz gospodarskega kaosa v svetlejša dneve. Na eni strani so jo pred leti pritikali zavezniki s svojim brezobzirnim tirjanjem ogromnih reparacij, na drugi so netili puče kajzerski fašisti in nacionalisti reakcionarnih struj, na tretji jo je napadala z vsemi svojimi silami kominternas s pomočjo svoje nemške stranke. Kljub temu je nemška socialna demokracija napredovala in beleži tudi krasno izpopolnjevanje svojih organizacij ter njihovih različnih funkcij. Nemški delavci niso zgradili tega kar imajo samo s shodi, diskuzijami in sejami, nego so jim bila to le sredstva pri njihovem vsestranskem delu za razmah njihove stranke.

Kadar čitate v velikih dnevnikih in revijah članke, poročila in razprave proti tekmovalnemu oboževanju na morju, se vam najbrž niti ne zazdi, da čitate plačano propagando velikih ameriških ladjedelniških družb, ki bi radi mnogo naročil za vojne ladje, kajti to jim donša prvič ogromne profite, in drugič, čim večja je mornarica ali armada, toliko več je kšefta in s tem še več profita.

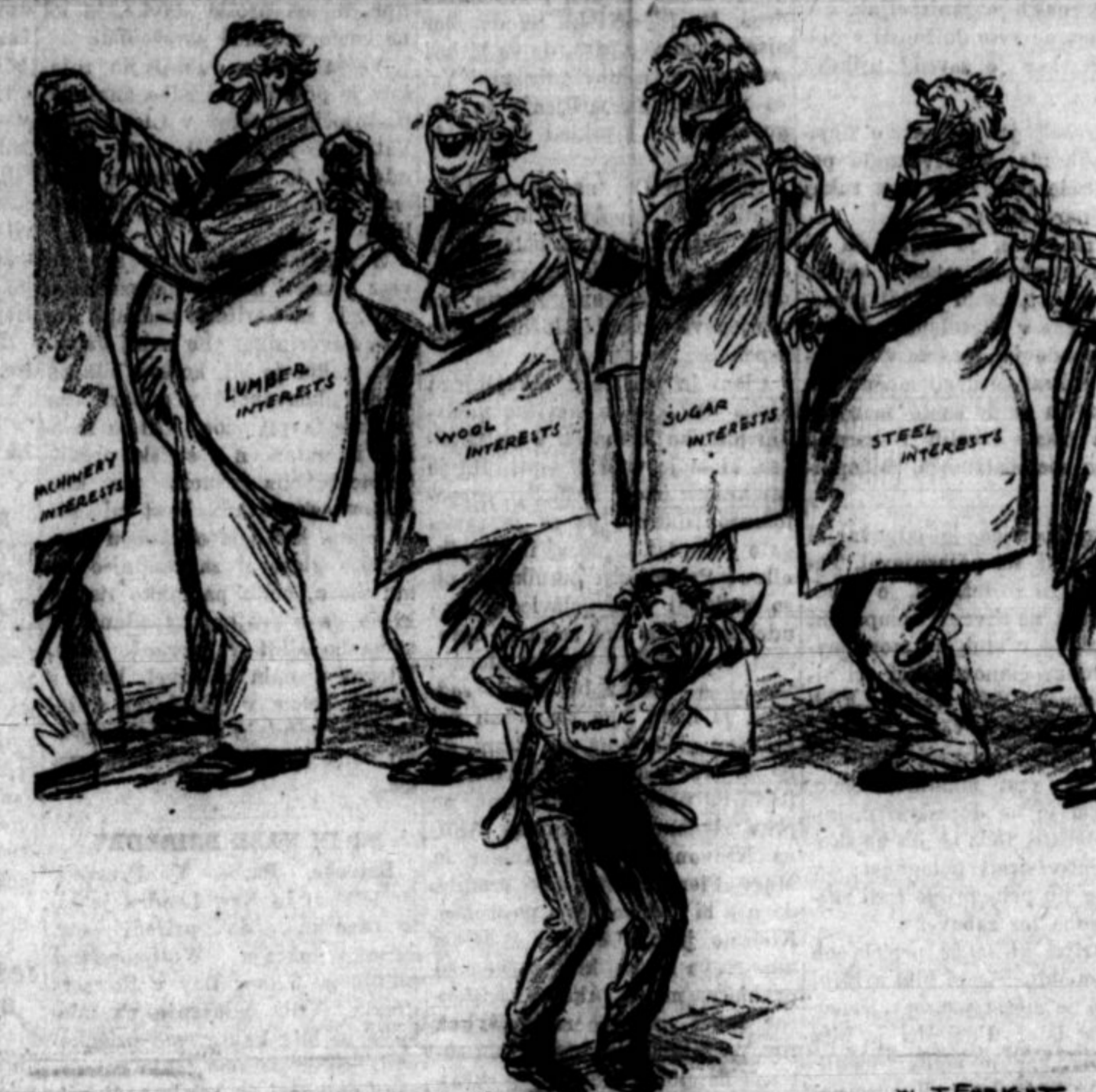
Angleški delavski premier Mac Donald se z vso resnostjo prizadeva napraviti z Zedinjenimi državami dogovor, s katerim si bo sta določili velikost svojih vojnih mornaric ter prenehali s tekmovalnim oboževanjem, ki ne bi moglo dovesti nikamor drugam kakor do vojnega konflikta. Velike ladjedelnice hočejo profit, in še pride do vojne, računajo, in to po pravici, da napravijo še več profita. Njim je za profit, česar v svoji propagandi seveda ne povedo, pač pa najamejo "prominentne" pisce, "veščake" da pišejo članke, kako hočejo pretkati Angleži ukaniti Zedinjene države ter jim odvzeti prvenstvo pomorske sile in jih polagoma zopet podrediti angleškemu navalizmu. Wm. B. Shearer, "sloviti" ameriški "expert" v navalizmu, je vložil tožbo proti trem ladjedelnicam, v kateri jih tirja za svoto nad četrt milijona dolarjev, ki mu ju glasovno njegove trditve folgujejo za njegovo propagandistično gradivo v prilog velike vojne mornarice. Shearer je predložil sodišču razne dokumente v dokaz, da so ga kompanije za tako propagando najele in mu tudi že izplačale gotove vsote, potem pa prestale, ker se menda boje, da bo Mac Donald zmasel vsled česar bi bili nadaljni njihovi stroški izguba.

Predsednik Hoover je podal dolgo izjavo, v kateri pravi, da je dolžnost direktorjev prizadetih kompanij pojasniti svoje stališče, četudi jih ne smi, da so oni direktno odgovorni za to propagando. Izjava nadalje, da ima vsakdo pravico javno povedati svoje mnenje ali kritizirati ni pa v interesu dežele, da bi se pod masko propagande za varnost ameriških interesov na morjih skrivali privatni interesi, ki bi s svojimi podkupljenimi veščaki zavajalno vplivali na javno mnenje. Hoover želi, da generalni pravnik afero preišče, kar bo seveda storil, medtem pa bo stvar pozabljena, ker kapitalistično časopisje noče napraviti iz nje senzacijo. Kajti če razgali ene kompanije, bi morale tudi druge, ki imajo podkupljene "veščake", da vodijo propagando za zvišanje čaršine itd. Nam v zadovoljstvo je le to, da neverni tožniki, ki mislijo da socialisti samo kritizirajo, vidijo, da jih kompanije res pitajo s plačano patriotsko propagando za "obrambo" ameriških interesov.

Interesi posameznih trustov si rajše pomagajo drug drugemu kakor da bi se uničevali. Vedo, da je prijetneje, če drug drugega ščegetajo, kakor pa da bi se suvali in praskali. Samo publika ne razume te resnice, pa se praska do skrajnosti ter si veča nadležno srbečico, ki je posledica njene neorganiziranosti napram iskoriščenju, katerega uvaja na debelo in drobno v vseh oblikah trustjanski moloh.

Ali ste že poslali naročnino? Obnovite jo, ako hočete list redno prejemati.

ŠČEGETAVCI TRUSTOV SI POMAGAJO V TRUSTU

Interesi posameznih trustov si rajše pomagajo drug drugemu kakor da bi se uničevali. Vedo, da je prijetneje, če drug drugega ščegetajo, kakor pa da bi se suvali in praskali. Samo publika ne razume te resnice, pa se praska do skrajnosti ter si veča nadležno srbečico, ki je posledica njene neorganiziranosti napram iskoriščenju, katerega uvaja na debelo in drobno v vseh oblikah trustjanski moloh.

Kdo hoče velike vojne mornarice i čemu Nad četrt milijona dolarjev enemu propagandistu

Hoover odredil preiskavo o delovanju velikih ladjedelnic, katere financirajo propagando proti omejitvi oboževanja in zmanjšanju vojnih mornaric.

Kadar čitate v velikih dnevnikih in revijah članke, poročila in razprave proti tekmovalnemu oboževanju na morju, se vam najbrž niti ne zazdi, da čitate plačano propagando velikih ameriških ladjedelniških družb, ki bi radi mnogo naročil za vojne ladje, kajti to jim donša prvič ogromne profite, in drugič, čim večja je mornarica ali armada, toliko več je kšefta in s tem še več profita. Angleški delavski premier Mac Donald se z vso resnostjo prizadeva napraviti z Zedinjenimi državami dogovor, s katerim si bo sta določili velikost svojih vojnih mornaric ter prenehali s tekmovalnim oboževanjem, ki ne bi moglo dovesti nikamor drugam kakor do vojnega konflikta. Velike ladjedelnice hočejo profit, in še pride do vojne, računajo, in to po pravici, da napravijo še več profita. Njim je za profit, česar v svoji propagandi seveda ne povedo, pač pa najamejo "prominentne" pisce, "veščake" da pišejo članke, kako hočejo pretkati Angleži ukaniti Zedinjene države ter jim odvzeti prvenstvo pomorske sile in jih polagoma zopet podrediti angleškemu navalizmu. Wm. B. Shearer, "sloviti" ameriški "expert" v navalizmu, je vložil tožbo proti trem ladjedelnicam, v kateri jih tirja za svoto nad četrt milijona dolarjev, ki mu ju glasovno njegove trditve folgujejo za njegovo propagandistično gradivo v prilog velike vojne mornarice. Shearer je predložil sodišču razne dokumente v dokaz, da so ga kompanije za tako propagando najele in mu tudi že izplačale gotove vsote, potem pa prestale, ker se menda boje, da bo Mac Donald zmasel vsled česar bi bili nadaljni njihovi stroški izguba. Predsednik Hoover je podal dolgo izjavo, v kateri pravi, da je dolžnost direktorjev prizadetih kompanij pojasniti svoje stališče, četudi jih ne smi, da so oni direktno odgovorni za to propagando. Izjava nadalje, da ima vsakdo pravico javno povedati svoje mnenje ali kritizirati ni pa v interesu dežele, da bi se pod masko propagande za varnost ameriških interesov na morjih skrivali privatni interesi, ki bi s svojimi podkupljenimi veščaki zavajalno vplivali na javno mnenje. Hoover želi, da generalni pravnik afero preišče, kar bo seveda storil, medtem pa bo stvar pozabljena, ker kapitalistično časopisje noče napraviti iz nje senzacijo. Kajti če razgali ene kompanije, bi morale tudi druge, ki imajo podkupljene "veščake", da vodijo propagando za zvišanje čaršine itd. Nam v zadovoljstvo je le to, da neverni tožniki, ki mislijo da socialisti samo kritizirajo, vidijo, da jih kompanije res pitajo s plačano patriotsko propagando za "obrambo" ameriških interesov.

Trumbić zvoza na delu za osvoboditev Hrvatske

Beg hrvatskih politikov v inozemstvo

Beogradski vladi se tudi pod sedanjem stanjem ni posrečilo pomiriti Hrvate. Dasi je napačnost nekako polegla, ker je vsaka hrvatska nacionalistična propaganda zabranjena, je hrvatsko ljudstvo napram Srbom še vedno neprijazno kakor je bilo. Nedavno so prišli preko meje skozi Maribor hrvatski politik dr. Ante Trumbić, bivši minister zunanjih zadev in vodja medvojne jugoslovanskega odbora v Londonu. Nadalje zet pokojnega urednika Košutić, dr. Krnjević in M. Cihlar. Na begu so bili preoblečeni v seljake, da bi ih stražniki ne izpoznali. Njihov namen je delovati v Parizu, Londonu, Ženevi in drugih vodilnih evropskih mestih za osvoboditev Hrvatske izpod srbske hegemonije. Državniki jim ne polagajo posebne važnosti in v sedanjih okoliščinah se njihov glas ne bo slišal daleč. Dr. Trumbić je pomagal kovati Jugoslavijo kakršna je, sestavil je s Pašićem znano Krfsko deklaracijo in podpiral vidovdansko ustavo.

Nad 200 oseb izgubilo življenje v nezgodah 1.-2. septembra

V nedeljo in ponedeljek 1.-2. sept. je šlo štiri stotine ljudi na izlete več kot običajno druge nedelje. Nad dve sto oseb je bilo ubitih v avtomobilskih nezgodah, precej pa jih je utonilo pri kopanju.

Gibanje za delavsko stranko dobiva jačji odziv v unijah

Fitzpatrick za delavsko stranko

Na konvenciji newyorške delavske federacije, ki se je vršila Syracuse, N. Y., je prišlo na dnevni red tudi vprašanje delavske politike. Na tej konvenciji se je po več letih zopet pojavila jaka socialistična struja, ki ima svoj izraz v Konferenci za napredno delavsko akcijo. Predlog, da se bi federacija izrekla za delavsko stranko, je bil poražen, toda administracija je porabila vso svojo zgornost proti predlogu. Zanj je bilo oddanih na tej konvenciji več glasov kot na katerikoli prejšnji. Zanimiva je bila tudi diskuzija o predlogu, da se federacija izreče za podpiranje delavskega kolegija v Brookwoodu. Voditelji federacije so apelirali na delegacijo, naj glasuje proti, kajti če se zgodi nasprotno, bo to klobuta vodstvu A. F. of L., kar se ne sme zgoditi. Večina je ubogala ter glasovala po navodilih konservativcev. Konvencija se je izrekla za oprostitev Mooneyja in Billingsa in sprejela je mnogo resolucij, ki so jih predložili socialistični delegatje unij.

V Chicagu se je v svojem govoru na delavski praznik 2. sept. izrekel za samostojno delavsko politično akcijo predsednik Chicago Federation of Labor John Fitzpatrick. Tudi v mnogih drugih mestnih delavskih federacijah dobiva ideja delavske stranke več pristašev in ponekod je bila lokalna delavska stranka že ustanovljena.

Sinclair smatra, da je imel že dovolj dolgo pokoro

Zeli osvoboditev iz ječe

Ameriški oljni magnat Harry F. Sinclair smatra, da je imel že dovolj dolgo pokoro v ječi, v katero je bil obsojen, ker se je upiral sodišču ter ignoriral senat. V ječi se mu godi prav dobro. Preskrbeli so mu sobo z vso potrebno in tudi nepotrebno opremo, ob enem pa so mu dali tako službo, da se je lahko vozil okrog z zdravnikom jetnišnice v njegovem limozinu. Harry je bil zapleten v korupcijo na debelo, in Tea pot doma bo v poglavju grafa zapisano z debelimi črkami, zraven pa ime Sinclair. Harryja to ne ženira, ker pač ve, da je vse v korupciji, le, da nekatere afere pridejo pred zrealo javnost, o drugih pa se molči. Vendar pa je njegov služaj vreden, da si ga včasih ogledamo, ker dokazuje, da se meri pravico z delarji.

Na četrti strani
TAJNOSTI IZA KONVENCIJE S. A. P. J.

MacDonald v Ženevi za svetovni mir

Briand razlaga nacrt za ustanovitev Zedinjenih držav Evrope

Opimisti upajo na uresnitve ekonomske unije, ki jo evropski kapitalizem že uvaja.

Angleški premier Mac Donald se je udeležil zborovanja lige narodov v Ženevi, kjer je naglašal, da je takozvana pravica držav napovedovati vojne povsem prenehala biti pravica, kajti ljudstva hočejo mir in ga bodo tudi izvojevala brez vojne. Izrazil se je zelo optimistično o pogajanjih med Anglijo in Zed. državami za omejitve oboževanja na morju, kar so mu jako zamerili navalisti v Angliji in Zed. državah, ki se vedno mislijo, da so konference za omejitve militarizma ter oboževanja le geste, da se z njimi tolaži ljudi. Mac Donald misli resno, zato se lahko optimistično izraza. Njegov govor v Ženevi je bil sprejet z največjo pozornostjo, ker je s prihodom delavske stranke na vlado dobila angleška stranka na politika, ki ima na svetovni razvoj velik vpliv, drugo lice.

Francoski premier Briand je na istem zborovanju razvijal svoje misli za stvaritev zedinjenih držav evropskih, ki naj bi dovedle do večje kooperacije med deželami centralne in zapadne Evrope in polagoma v ekonomsko unijo. Kakor na vsakem lignem zborovanju, so se tudi na tem gadijala pota, ki naj bi privabila tudi Zed. države za pristop v organizacijo držav, skatere si je zamislil in jo tudi izvajal predsednik Wilson na mirovni konferenci v Versaillesu.

J. S. Z. zbrala v strankin agitacijski fond nad \$560

Akcija za agitacijski fond socialistične stranke v znesku \$50,000 se nadaljuje in traja do konca tega meseca. Dosedaj zbranih nad \$20.000.

Dasi čas za zbiranje agitacijskega fonda v prid socialistične stranke ni posebno ugoden ker nisimo v vrvenju volilne kampanje, se je posebnemu strankinemu odseku pod vodstvom Normana Thomasa posrečilo zbrati dosedaj nad \$20.000, ali nekoliko manj kot polovico minimalne vsote.

J. S. Z. je do 7. septembra zbrala nad \$560.00. Izkaz je objavljen v tej številki. Tajništvo JSZ, apelira na vse sodruge in somišljenike, da delujejo naprej ter pomagajo dobiti potrebna sredstva, brez katerih stranka ne more razviti uspešne agitacije.

"American Union Labor Unity"
Veliko petje, ali malo emocij
Dne 1.-2. septembra se je vršila v Slov. har. domu v Clevelandu konvencija Fosterjevih unionistov. Ki so organizirali novo unijsko centralo v konkurenci z A. F. of L. Udeležba je bila precejšnja, toda večina "delegatov" ni reprezentirala nikogar razen sebe.

Glasovi iz Našega Gibanja

Pot na slavnost društva S.N.P.J. v Warren Sestanek v Collinwoodu in drugo

Piše Frank Barbič.

V soboto popoldne 21. avgusta smo se usedli v "shevi", da nas popelje v Warren, kjer je ondotno društvo SNP.J. imelo slavnost 25-letnice jednote. Med nami je bila tudi Mrs. Minka Alesh, ki je prišla na obisk v Cleveland. Dan pozneje pa so začele prihajati v Cleveland iz raznih krajev skupine članov in članice SNP.J., kjer jih je čakal kraljevski sprejem. Saj tako so pisali. Prvi september je bil določen v Clevelandu za jednodin dan in slavnosti je hotela prisostvovati tudi naša posetnica Mrs. Alesh. Ampak sedaj se ni 1. september. Gremo torej z našim ševijem v Warren, kamor pride tudi Fr. Zatič, da bo govoril na slavnosti. Ševi se začene na pot z brzino 35 do 40 milj na uro. Ampak eest je mnogo. "Katera drži v Warren?" Sofer študira svoje karte, a ne dožene ničesar. Vprašamo policajca, ampak policajci imajo na zunan navadno velike glave, a majhne znotraj. On ne ve. Prazen škaf tudi ne. Pravijo, da ženske danes več vedo kakor moški, in res nam ena pojasni, da naj vzamemo cesto št. 422, katera gre iz Clevelanda v Pittsburgh skozi Warren. Preko hribov in dolin pridemo na široko polje, po katerem se vozimo 16 milj, pa smo na cilju. Treba pa se je še parkrat obrniti na levo, potem na desno, vprašati je treba še policajca kje je ta in ta ulica, in tako pridemo na Burton in Niles Ave., kjer je Jugoslovanski dom v Warrenu.

Dom je še zaprt, mi pa smo mislili, da bodo stali na pragu ter čakali, da pridemo z našimi instrumenti. Obrnemo se. Evo, Frank Modic prihaja! Pod pazduho ima polno "skatljio" prometnih listkov in vstopnic. Upana, da je vsaj prodal.

"Zajca ne bo," je dejal Modic. "Saj veš, kaj je vzrok." Pritrdil sem mu. "Ali rad bi, da bi bil tukaj. Prišli so tudi drugi, ki bi ga radi videli in slišali. Bili so člani SNP.J. in sodrugi iz Gardara, Sharona, Farrella in okolice. "Škoda, ker ne more priti. Nalašč sem prišel, da ga slišim," so se izražali naši stari proletarci.

Fr. Modic je mene in Mrs. Alesh predstavil mnogim rojakom, a imen si nisem zapomnil, razen Tanečkovega, ker sem ga prej poznal. Bom moral še enkrat v Warren, morda si jih bom zapomnil v drugič.

Veselica se je pričela. Dolgo se niso mogli pripraviti za ples. Ko pa so enkrat pričeli, so se o botavljali nehati, ko je prišla policijska ura. Udeležba je bila ogromna za tako malo naselbino. Pravijo, da je v Warrenu le 32 slovenskih družin. Veliko imajo mladih deklet, in v soboto 14. sept. ob 7. zvečer bo v istem domu v Warrenu veselica "pečlarjev". Plesalec bo zopet igral Barbičev trio.

Rojaki v Warrenu so prav gostoljubni in prijazni. Vsem sku-

paj prav lepa hvala, posebno Fr. Modic.

Sodruga Zajca iz istega vzroka tudi v Collinwood ni bilo. Iz Chicaga je nam bilo sporočeno, da bo govoril na sestanku mesto njegja s. Donald J. Lotrich. Vršil se je, kakor določeno, na Labor Day v Slov. del. domu, sklicel pa ga je klub št. 49. S. Lotrich, ki je prišel v Cleveland s skupino čikaških pionirjev na mladinsko slavnost SNP.J., je govoril o delu pokojnega J. Zavertnika, ki se je mnogo žrtvoval v prizadevanjih koristiti delavskemu ljudstvu. Lahko bi bil svoje močne energije porabil sebi v prid, toda je čutil z nami in ostal zvest delavski stvari. Nato je govoril o reorganiziranju socialistične stranke, iz katere se bo skušalo napraviti močno delavsko stranko, in ko bo uspela ta akcija, bo tudi JSZ. boljše napredovala. Seve, pokret je treba obdržati v delovnem stanju. Dajati moramo in tudi vedno kolektati, ali to gre v dobrobit nam. Kolekte imajo tudi drugi, npr. religije, toda nabrani denar ne gre za potrebe delavcev v njihovem boju za izboljšanje življenjskih razmer.

Eni pravijo: "Kaj se bom brigal za socializem, saj se mi dobro godi. Imam avto, hišo, bančno knjižico in delo." Saj se meni tudi ne godi slabo, ali jaz ne morem biti vesel, ko je pa vendar toliko ljudi, ko se jim slabo godi. Vesel bi bil le, ako bi videl, da so vzroki, ki povzročajo današnjo mizerijo pomanjkanja, brezposelnosti in drugih velikih socialnih nadlog odpravljani.

Clevelandski in collinwoodski klub bi se morala povečati. Proletarec bi moral imeti tukaj več naročnikov. Toda treba je iti na delo, sodrugi! S tem izvajanjem je dal Donald priliko za diskuzijo.

Prvi se je oglasil H. Stanich. Naglašal je, da je delovanje za naš pokret v Clevelandu težavno, čeprav je mnogo Slovencev tukaj. Imamo mnogo različnih frakcij. Proletarec ne bi smel pisati tistih dolgih člankov o jednoti,

temveč o tem, kar je njegova naloga.

Louis Zorko je izrazil mnenje, da moramo dati več pažnje pridobivanju naše mladine v pokret. V nji bo potem naša moč. V ta namen bi jo morali že stari navajati, da jo pripravijo za aktivnosti v naših organizacijah. V tem oziru ne vrše dolžnosti v polni meri, kar je seveda njihova krivda.

J. Krelbelj je govoril o širjenju naših idej v Clevelandu potom Proletarca, ker ima tukaj precej naročnikov.

J. Franciškin je dejal, da bi bilo po njegovem mnenju veliko boljše za list, če bi se bil preselil pred leti v Cleveland. J. Lokar je poudarjal, da smo v Collinwoodu enkrat že imeli močno postojanko in je le malo manjkalo, da nismo izvolili v mestno zbornico socialističnega zastopnika.

Sodrugi Lotrich je odgovarjal na vprašanja ter pojasnjeval. Tudi v Chicagu so težkoče, je dejal. Ker rojaki ne živijo v kompaktni naselbini, se v klub ne more pridobiti toliko članov kakor bi bilo potrebno. Vzlic temu, klub člane dobi, ker je vedno kdo, ki agitira. Klub ima tudi kakih 20 članov iz vrst mladine. Seve, vsem tem se ne dopadejo diskuzije in debate, toda se jih bo skušalo zainteresirati polagoma; v naš krog jih pritegujejo tudi razne priredbe ter zabave.

Diskuzija, ki se je pričela ob 10:15 dopoldne, še ni bila zaključena, ko je moral poročevalec ob 11:20 na delo. Udeležba je bila bolj pitla; ker so mnogi mislili, da ne bo sestanka radi odsotnosti s. Zajca.

Sodrugi Lotrich ni rad izostal iz družbe, s katero je prišel v Cleveland in se je vrnila v posebnih vozovih vlaka v nedeljo zvečer. "Če želite da ostanem tu za sestanek jutri, pa bom ostal," je dejal. Le škoda, da ni nikoli tistih, katerim bi bilo treba govoriti in jih privedi na polje socialističnih aktivnosti.

DOPISI

BRIDGEPORTSKE NOVICE.

Bridgeport, O. — Dne 1.—2. sept. so bili tu na obisku Peter Bernik, uslužbenec v tajniškem uradu SNP.J., Jos. Jauch, brat dr. Kerna, in trgovca Kalan, slednja iz Clevelanda. Bili so gostje Johna Rebola, predsednika druž. št. 13 SNP.J. Škoda, ker nisem imel več časa, da se bi kaj pomenil v njihovi družbi. Vs. go naprednega mišljenja in pogovarjati se s takimi ljudmi je prijetno.

Na Labor Day nas je zopet zastopil John Rebel Jr., sin naprednega rojaka Johna Rebola, ki je odšel za profesorja na višjo šolo nekam v Michiganu. Želim mu v njegovi odlični službi mnogo uspeha.

Člani in prijatelji tukajšnjega kluba JSZ. so se številno udeležili piknika kluba št. 2 na Glenoe, ki se je vršil 2. sept. Bil je res krasen izlet. Dan lep, razpoložen izborni, pa se je razlegalo petje tja in nazaj in na pikniku. Prireditelji piknika se niso nadejali niti polovice toliko udeležbe, zato jim moramo oprotiti, če ni bilo v vsakem slučaju vse tako kakor bi človek rad. Njih je malo, pa so morali pri aranžirani gledati na vse strani, da ne bi trpeli škode. Izletniki so prišli od povsod in imeli smo se prav živahno. Sodruginje Albina Kravanja, Julija Kobler in Mary Pierce so se zelo trudile, da nas bi zadovoljile s postrežbo. Ključno jim: Le tako z delom naprej, pa bo vaš klub zopet med prvimi na mapi. Ako bi na Glenoe zopet pričel obratovati kakor, pa bi kmalu postala prav aktivna naselbina. Žal, da so skrajno slabe delavske razmere prošlih let to nekoč cvetočo naselbino akoro zgonobile, kajti ljudje so se morali podati za delom drugam, eni pa si služijo kruh v okoliških krajih.

Tu se že nekaj pripravljamo za konferenco JSZ. ki se bo vršila na Blaine v nedeljo 27. oktobra v prostorih sodruga Jos. Sumerja. Potrebno je, da klub na Blaine postane aktiven kakor je bil, in ta cilj prav lahko doseže, ko hitro se somišljeniki zanj vzamejo in preprečijo prihajanje v meje pokreta rečem, ki ne spadajo zraven. Rojaki delavci na Blaine, pridite na to zborovanje, in videli boste, da je soštranka delavska stranka, kateri je dana glavna naloga, da vodi ameriško delavstvo iz močvirja demokratičnega-republikanskega zavažanja k resnici; in ko jo doznamo, ko bo stranka močna, naši boji ne bodo več tako težki kakor so bili npr. tekom prošle stavke, in mi ne bomo več med poraženimi.

Večja družba tukajšnjih rojakov je posetila priredbo angleško poslujočih društev v Clevelandu, katera se je vršila 1. sept. Tudi udeležba iz drugih krajev, kot smo videli v poročilih, je bila velika.

Z veliko žalostjo smo sprejeli vest o smrti našega nepozabnega pionirja in boritelja sodruga Jožeta Zavertnika. Še sedaj ga vidim, kakor je bil, ko sva bila na prošli konvenciji v odboru za prošnje in pritožbe. Bil je marljiv in natančen v smislu pravil, da ne bi bila jednota, ne kdo članov oškodovan. Vest mi ni nič ne očita, ker sem ob koncu konvencije glasoval za zaupnico temu možu, očita pa lahko tistim, ki so ga s svojimi napadanji in sabotažo šilili v prerani grob. Njegov spomin bo živel, kajti s svojim delom v SNP.J. ter v delavskem gibanju si je sam zgradil velik spomenik. — Poročevalec.

MI IN NAŠE PRIREDBE.
Latrobe, Pa. — V Prosveti, Proletarcu in New Leader je bilo poročano, da priredi soc. stranka okraja Westmoreland piknik na Labor Day v Bowers grovu. Vzlic oglašanju pa udeležba ni bila kakor smo pričakovali. Sicer pa smo takih razočaranj navajeni in nanje tudi privajeni. Dvomim, da je delavstvo zadovoljno z razmerami kakršne so, ampak brezbrizni so, kar bo enkrat gotovo prestalo. Brezposelnih je mnogo in njihovo število se veča. Stare delavce odpuščajo, plače nižajo. Stotični bijejo iz dneva v dan najtrši boj za obstanek. Draginja je velika, vsaj tukaj v Latrobe, a mislim, da več ali manj tudi drugod. Pred leti, ko smo živeli

z družino v Pittsburghu, smo vsaj od farmarjev kupovali bolj poceni, tukaj pa imajo tudi farmarji iste cene kot trgovine.

Na pikniku je bil glavni govornik Fr. Crosswaith, kateremu se mora priznati, da je izboren govornik. Frank je res učitelj delavstva. S. Leberman je tudi imel kratak a jednat govor in enako s. Adams, oboje iz Pittsburgha. M. Goines iz Blairsvilla je deklamiral poem "Suženj".

Pred par tedni smo čitali v Prosveti: Jože Zavertnik je bolan, čez pet dni, Jožetu Zavertniku se bolezen slabša, in končno v št. 203. Prosvete nad vse žalostno vest, Jože Zavertnik je umrl. Zablelo nas je od tuge, kajti občutili smo veliko izgubo za naše delavstvo, za katerega je Jože storil in obljubival, da bo še delal, smrt pa mu je prekrizala račune. Njegovo delo ne bo pozabljeno.

Preostali izreki naše sozatlje.

Mary Fradel.

13. OBLETNICA DRUŠTVA ŠT. 290 SNP.J.

Homer City, Pa. — Društ. št. 290 SNP.J. priredi v soboto 21. sept. ob 7. zvečer domačo zabavo, ki bo ob enem praznovanje 13. obletnice društva. Igral bo hrvatski tamburaški zbor. Društvo vabi vse članstvo društev SNP.J. in druge prijatelje ter prijateljice, da pridejo na to priredbo. Prijaznost jim bomo ob enakih priložnostih vračali. Zabave bo zadosti za vse in postrežba najboljša. Vstopnina za moške je \$4. za ženske \$5c.

Prihedrali v Zed. države sem čital njegovo ime v nekem časopisu in takoj sem si predstavljaj, da mora biti to isti Zavertnik, kakor sem ga slišal na shodi.

Leta 1912 je prišel Zavertnik v Kansas na agitacijo za JSZ. Bilo je 30. aprila 1912, ko so mi sporočili, da je Jože Zavertnik že prišel. Takoj sem šel k njemu, se mu predstavil in ga že ob prvih besedah vprašal, ako je on tisti, katerega se spominjam iz stare domovine z javnega shoda. Pritrdil je. Podala sva si roke kot sodruga in takoj se je razvil med nama razgovor o preteklosti delavskega gibanja ter njegovih tedanjih težkočah. Postala sva nerazdružljiva prijatelja in sodruga do konca.

Isti večer dne 30. aprila 1912 je Zavertnik govoril na shodu v Coroni, naslednji dan 1. maja pa v W. Mineralu, kjer smo imeli prvomajsko manifestacijo, potem pa je z agitacijo nadaljeval po drugih naselbinah Kansasa. Od tedaj sva bila nerazdružljiva prijatelja in ob vsaki priliki sva obiskala drug drugega ter mnogo govorila o razrednem boju, o težavah vzdrževanja družine itd.

Ko sem dobil poročilo, da si umrl, me je obšla žalost ter si takoj predstavil, da smo z njim veliko izgubili. Mnogi so ga poznali samo po imenu, velika večina pa po njegovem vztrajnem, plemenitem delu za delavski razred.

Bil je moč čistih načel in jasnega programa, neustrašen bojevnik za delavska prava. Mnogi so ga sovražili, ker je ugovarjal njihovemu delovanju, ker ga je smatral delavskim interesom škodljivim. Nasprotno pa on ni sovražil delavcev, ki so bili nasprotnega mnenja. "Najboljše je, da ga podučiš, če ne moreš enkrat, pa večkrat," je dejal ob eni priliki. "Kadar potrebuje pomoč, mu pomagaj, ali mu pojdi na roko," je dodal v istem pogovoru s pisecem teh vrstic.

Z njegovo smrtjo ni prizadeta samo njegova družina, nego vse delavstvo, ki je sledilo načelom, katere je zastopal. Ostanem nam trajno v spominu. V borbi za osvoboditev vsega proletarijata ostanem ameriško slovensko delavstvo tudi v bodoče, kajti delo pionirjev, kakor je bil pokojni Zavertnik, ni bilo zamanj.

Kakor sem si ga ohranil po prvem srečanju pred 38 leti v dobrem spominu, tako ga ohranim trajno v spominu v bodoče. Njegovi družini izrekam globoko sozatlje.

John Goršek.

Sedma redna konvencija J. P. Z. Sloga

V ponedeljek 16. septembra bo v Sheboyganu, Wisconsin, otvorjena sedma redna konvencija Jugoslovanske Podporne Zveze Sloga. Prijavljenih je 37 delegatov od 16 društev. Zanimivo je, da je med njimi 12 žensk. Najbrž niso bile ženske na konvenciji nobene centralizirane podporne organizacije zastopane povprečno s tolikšnim odstotkom delegatov, kakor bodo članice J. P. Z. Sloga na tej konvenciji, dasi je razmerje članov in članice v nji v primerju z drugimi mešanimi podpornimi organizacijami enako. Tudi n. konvencije clevelandске S. D. Z. prihaja proporcijno več delegatov kot pa npr. na konvencije velikih jugoslovanskih podpornih jednot in zvez. Število delegatov društva J. P. Z. Sloga je bilo tudi na prejšnjih njenih konvencijah visoko. Skupno z odborniki, katerih je 12, bo štela konvencija Jugoslovanske podporne zveze Sloga 49 članov.

Društvo ima JPZ Sloga 16, izmed teh 15 v Wisconsinu in eno v Michiganu, ki so v sledečih naselbinah: Milwaukee 6; Sheboygan 3; West Allis 3; Port Washington 1; Marinette-Menominee, Mich. 1; Tippecanoe 1; West Milwaukee 1. Angleško poslujoča društva ima dva: v Milwaukeeju in Sheboyganu, katera tvorijo pretežno tu rojena slovenska mladina.

JPZ Sloga ima okrog 1.800 članov v odraslem oddelku in 700 v mladinskem. Njena imovina znaša nad \$200.000, ki je skoro vsa posejana članom na posestva v Milwaukeeju ter drugih naselbinah, kjer ima društva. Te vrste vlaganje se ji je izkazalo za praktično, varno in dobičkanosno, ob enem pomaga svojim članom. JSZ. Sloga beleži izmed jugoslovanskih podpornih organizacij najvišjo solventnost. Kakor druge, ima tudi ona težak problem le v sistemu zavarovanja za bolniške podpore. Ima dva razreda: za eden in za dva dolarja dnevne bolniške podpore. Posmrtninski razredi so \$250, \$500 in \$1000. Zavaruje se v nji lahko tudi samo za posmrtno.

Njegovo glasilo je tednik "Ob-

zor" (prej "Vestnik"), ki ga izdaja Rado Staut. Člani prejemaajo le eno številko na mesec, ki je uradna za njihovo organizacijo.

V sedanjem odboru JPZ Sloga so, predsednik Victor Petek; podpredsednica Maria Bačun; H. podpredsednik Joe Vidmar; tajnik John Lenko; zapisnikar Frank Poličnik; blagajnik Anthony Yeray. Nadzorni odbor: John Ermene, Rafael Cheplak in Ignac Kušljan. Porotni odsek: Joe Tratnik, Joe Kračnik in Kati Deliček. Glavni zdravnik je dr. H. T. Kristianson.

Kakor večina naših podpornih organizacij, je tudi JPZ. Sloga nastala kot posledica razdora v drugi organizaciji. Prvotna "Sloga" je društvo št. 16 SNP.J., ki je bilo ustanovljeno januarja 1905 ter se je pridružilo SNP.J. v Chicagu. Takratni boji v glavnom odboru SNP.J. so dobili svoj odziv tudi med članstvom, in dobili so ga prav resno tudi v društvu "Sloga" št. 16. Po treh letih se je ena skupina ločila ter ustanovila novo društvo "Sloga" neodvisno od SNP.J., in iz tega je potem nastala wisconsinska Jugoslovanska podpora zveza Sloga, ki je konec prošlega leta praznovala svojo dvajsetletnico in je ob tej priliki izdala tudi obširno spominsko knjigo.

Svoje delovanja ni nobenkrat skušala raztegniti izven mej

države Wisconsin, dasi ima eno društvo v Michiganu.

Razprav o konvenciji, pravilih, osebah, sklepih gl. odbora itd., je v njenem glasilu mnogo. Pojavilo so se običajne kritike, ki dobe odzive v protikritikah, in kot vselej, dovedejo tudi do osebnosti, brez katerih menda ne mine nobena konvenčna razprava.

JPZ Sloga je podporna organizacija, ki priznava aspiracije delavstva v smislu razrednih interesov. Raznim delavskim akcijam je nudila gmotno in moralno pomoč. Njen napredek dokazuje, da ji to ni bilo v škodo. Kakor v SNP.J. se dobe tudi v nji taki člani, ki smatrajo, da bi morala delovati le kot strogo nepristranska podpora ustanova. Vendar pa je poglavje nepristranosti zelo elastično in si ga razni ljudje različnih pristranosti različno predstavljajo.

Slavnostna otvoritev sedme redne konvencije bo v nedeljo 15. septembra v Hrvatskem domu, združena s koncertom, na katerem bosta pela g. Banovec in gđc. Rogasova.

Izmed vprašanj, o katerih bo razpravljala konvencija, pride na dnevni red tudi problem združenja. Verjetno je, da se bo konvencija izrekla za sodelovanje jugoslovanskih podpornih organizacij na federativni bazi. Za ta način sodelovanja sta se že izrekli konvenciji SNP.J. ter HBZ.

Konvencija Slovenske Hrvatske Zveze, ki je zborovala nedavno v Milwaukeeju, pa je naklonjena tudi tesnejšemu združenju, dasi so v nji tri struje, katerih vsaka je za združenje z drugo organizacijo. Sentimenta za popolno združenje v JPZ. Sloga ni, ker je gospodarsko primeroma močnina in zanj ne čuti potrebe, je pa v nji razpoloženje za razvojno združenje.

Naslov konvencije je, Convention J. P. Z. Sloga. 835 Indiana Ave., Sheboygan, Wis.

Delegaciji bratske nam delavske organizacije želimo mnogo uspeha pri njenem delu za dobrobit JPZ. Sloga ter delavskega ljudstva vobče.

Člani kluba št. 49 JSZ.

Ali kaj storite za razširjenje Proletarca?

TOLE MENI NE GRE V GLAVO?

Vsako želi, da se bi mu kolikor mogoče dobro godilo, kar je dosegljivo za skupnost le s kooperacijo. Ker pa ljudje zanjo še nimajo zadostnega znanja, hoče vsako le zase, da bi živel brezskrbno in udobno, medtem ko je drugim nevoščljiv uspeha. Kako morejo biti ljudje tako kratkovidni, da ne spoznajo škodljivosti, ki jo povzroča skupnost zavist, tega jaz ne zapopadam.

Njegovo glasilo je tednik "Ob-

OB PRILIKI KONFERENCE J.S.Z. V WAUKEGANU

v nedeljo 29. septembra

priredi klub št. 45 s sodelovanjem "Izobraževalnega odseka S. N. D." koncertni spored in vprizorjena bo tudi socialna drama enodejanka. Imeli bomo govornika, po programu pa sledi ples in prosta zabava v spodnjih prostorih Slov. nar. doma.

Konferenca se začne dopoldne in bo zborovala, ako potrebno, par ur tudi popoldne, nato sledi v gornji dvorani omenjeni spored in končno zabava.

"Izobraževalni odsek S. N. D.", ki oskrbi koncertni in dramski del programa, je članjen v Izobraževalni akciji JSZ., istotako tudi klub št. 45. Obe organizaciji se bosta potrudili, da bodo posetniki zadovoljni s sporedom in potrebo.

TISKARNA, V KATERI SE SEDAJ TISKA "PROLETAREC"

SPRAVEDLNOST 2534-38 So. NEBRASKA AVE. CHICAGO, ILL. CRAWFORD 3333

Tiskarna češkega delavskega dnevnika "Spravedlnosti" na S. Kedzie Ave., katera je začela s to izdajo tiskati "Proletarec". Ustanovili so jo pred več kot 25 leti socialisti in češka socialistična sekcija...

DOPISI

IZGUBA, KI JO BO TEŽKO NADOMESTITI

Duluth, Minn. — Novica o smrti Jožeta Zavertnika je pretresla ves jugoslovanski napredni proletarijat. Nilčce ni pričakoval, da bomo tako kmalu izgubili moža, ki je med ameriškimi Slovenci toliko storil na polju delavske probuje in vzgoje...

Eugene Debs je mnogo storil za probujanje ameriškega in tudi drugega delavstva. To, kar je Debs bil v splošnem, je bil Zavertnik med slovenskim delavstvom, katerega je navajal na politično delavstvo...

Imel je tudi mnogo prijateljev, bratov in sodrugov, kar smo videli posebej ko se je razširila vest o njegovi smrti. Sledili so mu v življenju ter delali skupno z njim za skupne cilje. Izguba je velika radi velikega dela, ki ga je vodil toliko let, in potruditi se moramo, da ne presteje dokler ne pridobimo slehernega delavca za naše ideje...

Imel je tudi mnogo prijateljev, bratov in sodrugov, kar smo videli posebej ko se je razširila vest o njegovi smrti. Sledili so mu v življenju ter delali skupno z njim za skupne cilje. Izguba je velika radi velikega dela, ki ga je vodil toliko let, in potruditi se moramo, da ne presteje dokler ne pridobimo slehernega delavca za naše ideje...

že je to dobro vedel, pa je vzletemu deloval energično naprej, zavedajoč se, da dela za koristi delavstva ter človeštva vobče.

Z obojteljo Zavertnik čuti vse napredno jugoslovansko delavstvo. Naše simpatije so z njimi. Žena je izgubila z njim dobrega moža, otroci očeta in vnuki deda, delavstvo pa poštenega boritelja, ki ga bo težko nadomestiti.

Preostalih izrekamo naše sozoblje.

John Kobi in družina.

POROČILO IN ZAHVALA

Glencoe, O. — Simon Gregorčič je zapisal v eni svojih pesmi, "Kdor pa srečo uživa sam, naj še solze preliva sam!"

Klub št. 2 je priredil piknik na Labor day, in da ne bomo sami, smo povabili prijatelje in somišljenike od blizu in daleč. Resnimo bili sami, kajti posetili so nas iz vseh bližnjih nasebin in celo Youngstown, ki je od tu precej daleč, je bil zastopan. Ni smo pričakovali tolikšne udeležbe. V imenu kluba se vsem posebnikom za prijaznost zahvalim. Ob sličnih prilikah bomo poset vrnili.

Tu pa Glencoe počiva obrat že dve in pol leta. Glencovečani so se razšli s trebulom za kruhom. Nekdaj tako cvetoča nasebina je skoro mrtva, vendar ne obupamo, kajti vero imamo, da se razmere v časoma spremenijo in postane Glencoe zopet kot nekdanj.

Slabo je bilo preje, ko so premogovniki obratovali pod unijo, slabše je sedaj. Spominjam se, ko mi je neka žena rekla, da bo po tem, ko ne bo več unije, boljše in da bodo premogovniki obratovali s polno paro. Rekla sem ji, da je v veliki zmoti, kajti ako izgubimo unijo, more biti le slabše. Danes je skupno z menoj nemški kruh in menda se spominja takratnih mojih besed.

Ako bi delavci več čitali napredne liste, bi bili boljše poučeni, kdor pa je poučen, se zna pripraviti na udarec, ki nam jih deli roka kapitalizma. S skupnimi nastopi bi tako napade lahko prestrigli.

So ljudje, ki pravijo, sem socialist, sem napreden, sem komunist, toda so daleč od tega, da bi sploh razumeli, kaj besede na predel, socialist ali komunist pomenijo. Kdor je v resnici napreden, mora razumeti to tako, da sva ti in jaz oba upravičena do dobrin življenja in da se ne prezira drugega, ako slučajno ni v tako ugodnem položaju kakor ti. Ne smes prezirati človeka radi narodnosti, kot se to na žalost čisto dogaja. Ako hočemo razumeti socializem, moramo odstraniti mrznje in predsodke, razdi katerih ljudje čuega naroda nuzje ljudi drugega naroda, ne da bi drugače drug drugemu kaj

slabega storili, ali da bi se poznali. Naši interesi so skupni, morali bi se zanje tudi skupno boriti, pa bil človek Slovenec, Srb, Hrvat, Nemeec ali Rus. Noben narod v splošnem ni kriv krivic, ki jih uganja njegova dežela nad drugim, šibkejšim narodom, krivi pa so oni, ki vladajo in pa narodova nevednost. Samo s skupnostjo se lahko veliko doseže. Brez nje ne bomo odstranili pijačev, ki se usesavajo v družbo v znamenju izkoriščanja ter številnih drugih krivic.

Albina Kravanja.

PRI NAS

Milwaukee, Wis. — Takajšnji slovenski časopis prinaša že nekaj tednov številne dopise in članke glede bodoče konvencije J. P. Z. S. in s tem deloma tudi material, ki bi bil uporabljen za "Fliegende Blaetter" ali kak drug saljivi list.

Razprave o pravih so dobre in v celotnem teletne, toda napake glavnega odbora; napake v pravih in napake in napake, vse to se pretresava z natančnostjo, kakor bi se šlo za nemške reparacije.

Nekdo, katerega jezi, da je nihče in ve natančno kaj mi dovolijo pravila glede bolniške podpore, in je tudi drugače silno vnet za veliko blagajno omenjene organizacije, pove popolnoma natančno kje nas čevlji žuli. Ker je dotični eden izmed tistih odrašenikov, ki so pustili starokrajške "latinske" kole samo zato, da rešijo ameriške Slovence in niso prišli v Ameriko morebiti radi tega grešnega dolarja (zato se tudi niso videli ameriških tovarnen znotraj) pove sedaj članstvu, da je kolikor toliko neumno in da ječi pod diktaturo.

AGITATORJI NA DELU

Narocnin Proletarcu so poslali:

- Anton Jankovich, Cleveland, O. 12
Frank Barbič, Gollinwood, O. 6
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis. 5
John Tancsek, Girard, O. 5
Joseph Snay, Bridgeport, O. 3
Lawrence Frank, Barberton, O. 3
George Smrekal, W. Aliquippa, Pa. 3
John Terčelj, Strabane, Pa. 2
Fr. M. Tomšič, Walsenburg, Colo. 2
John Krebel, Cleveland, O. 1
Frank Mikše, Cleveland, O. 1
Frank Zaitz, Chicago, Ill. 1
Anton Dobrovolec, Girard, O. 1
John Kosin, Girard, O. 1
Rudolf Potocnik, Detroit, Mich. 1
John Oip, Chicago, Ill. 1
Joseph Klarich, Detroit, Mich. 1
K. Erzenoznik, Red Lodge, Mont. 1
Frank Petavs, Little Falls, N. Y. 1
John Kaka, Chicago, Ill. 1

Skupaj 51
Prejšnji izkaz 1

Ta odršenik z vsemi grehi in slabostmi pristnih starokrajških liberalcev užaljen do dna svojega več ali manj "patriotičnega" srca, ker je tudi ta organizacija napravila "čikaški greh" in vmešavala v svoja pravila, oziroma v svoje delovanje to vražjo politiko.

Nič več se to pokvarjeno članstvo ne drži starega lepega pravila, sedeti pri polni čuši in reševati narod, temveč govori in misli celo o razredni zavednosti in političnem boju.

Kaj pa je tebe treba bilo, ti grda politika, v naše organizacije? Poglejte vrabce na cesti, ki se poznajo politike, pa vendar žive! Izvolite v bodoče moze, kateri se zanimajo za politiko, drugo kakor za svojo; poslušajte njih latinske modrosti pa boste kulturni, napredni, pametni, narodni in upoštevani.

Edino eno Vam je potrebno — resite narod. Vzemite iz omara zaprašene zastave, oblecite uniformo, pripasajte si bradke meče in pojditte na cesto, da bo svet videl vašo veliko kulturo, da bo vedel, da ste narod, da ste nekaj. Kaj in o čem mislite, kako glasujete, kakšno je vaše prepričanje, to ne briga nikakogar, najmanj pa vas same.

Vi lahko volite socialistične kandidate; lahko ste kar hočete, nametniki ali republikanci, navzdoljaki ali seme, samo ne skušajte uporabiti vaše organizacije, oziroma vašega glasila za politiko, da bi se potem njeza podučevali, da bi si bistrili um in spoznavali resnico.

Ali rabite perje iz blazine?

Pišite po razpis, kateri je vsakomur dostopen. ZASTONJ, imamo tudi le 300 vlijene blazine. Za popolno izdelavo jamimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO. 136 Passaic St., Passaic, N. J.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI. Narocite si dnevnik "PROSVETA". Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00. Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Vse to ni važno, važno pa je, ako se poročita Joe in Ančka, ako gresta Mr. in Mrs. na izlet, na botrijo ali na božjo pot, ako sta Mr. in Mrs. priredila pojedino svatbo ali kaj drugega ali če nas je počastila ta ali ona "velika glava" in nam povedala, kako grozno smo — smart in imenitni.

Živimo rajši v sili zadovoljnosti in požabimo, da imamo lastne možgane, naloge in samoponos ter upoštevajmo nauke onih, ki so študirali v latinskih šolah, kako se reši narod, pa bomo postali srečni — brez politike.

Jaka.

Slovenski radio-koncert Banovca in Ropasove

Svetozar Banovec in Zora Ropasova pojeta v četrtek 12. sept. od 9:15 do 10. zvečer (central standard time, kar je v Chicagu od 10:15 do 11. zvečer, daylight saving time) na radio postaji WTMJ (Milwaukee Journal). Ta postaja bo združena z radio postajami v Clevelandu in drugih vzhodnih mestih, kot s postajami WENR, WTAM, WHK itd. V prvem delu bo pel Banovec sledeče pesmi: Vilhar: Bodi zdrava, domovina. Prohaska: Kaj bi te vprašal, dekle? Adamič: Planinee. Operne arije. Pucini: Arija Cavaradosi iz opere "Tosca". Flotow: Arija Lyonella iz opere "Martha". Verdi: Arija Duce iz opere "Rigoletto". V drugem delu, pesla Banovec in Ropasova: Pavčič: Bratci veseli vsi. Pavčič: Ko so fantje proti vasi šli. Jenko: Sumi gozd zeleni. Pavčič: Lahko noč. Slovenci v Milwaukeeju, Chicagu, Clevelandu in drugod, kjer sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27. JZS. se vije vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubskih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte novih članov, da bo moč napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

John Metelko, O. D.

Priročimo oči in določimo očala. 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

John Mocnik

6517 St. Clair Ave., CLEVELAND, OHIO. Tel.: Rand. 3181.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA 2608 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Crawford 1382

Prstna in okusna domača jedila. Cene zmerno. Potreba točna.

POŠILJITE DENAR

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St., at Millard Avenue, Chicago, Ill.

pošilja denar v Jugoslavijo brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarjih ali v dinarjih nakazilnih. Pošiljana vsota bo izplačana na poštenem uradu v 3. do 5. dne, in to brez odbitka. Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste na drugi način pošiljali svojega denarja v stari kraj. Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cene bodisi katerekoli druge banke. Za pošiljanje večjih vsot vprašajte za naše posebne cene. URADNE URE: V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 5. zvečer; v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

in bodo čuli peti, naj sporoče svojim postajam, da se za take koncerte zanimajo in da naj ju se skušajo dobiti za nastope v svojih programih. Nedvomno bosta dala radio avdiijenci užitek kakor ga daje le prvovrstni umetniki.

LISTU V PODORO

XVII. izkaz.

Collinwood, O.: Frank Barbič \$2; Anton Mravljje \$1; skupaj \$3.00. Bridgeport, O.: Jacob Tomšič, \$1; Louis Pavlinich, 50c; po 25c: Joseph Sumer, Mary Tomšič in Joseph Snay; Neveseko 20c; Louis Gorenc 15c; skupaj \$2.60. Chicago, Ill.: Frank Zaitz \$5; Anton Garden \$2; vesela družba pekarjev \$2.50; skupaj \$9.50. Girard, O.: Ant. Dobrovolec \$2.75. Strabane, Pa.: John Chesnik \$1.00. Homedale, Idaho: John Jereb 50c. W. Aliquippa, Pa.: Geo. Smrekar \$1.05. Farrell, Pa.: Frank Kramar \$1.00. Detroit, Mich.: Math Klarich 50c. Walsenburg, Colo.: Frank M. Tomšič 20c. Skupaj v tem izkazu \$22.10, prejšnji izkaz \$518.30; skupaj \$540.40.

SPREMEMBA V REKU.

Vsaka dežela, kjer zmaga socializem, bo imela sovražnike v vseh deželah, kjer vladajo kapitalisti. Prvotni rek se je glasil: "Prva dežela, v kateri zmaga socializem, bo imela sovražnike v vseh deželah, kjer bodo vladali kapitalisti." Primer je Rusija.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK vokal Crawford and Ogden Ave. (Ogden Bank Bldg.) Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer. Tel. Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA. ANTON F. ŽAGAR, lastnik. 1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill. Gospodinja, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO

Kavarno MERKUR

3551 W. 26th St., Chicago, Ill. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) PINA KUHNJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik. Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill. Telefon Canal 4340 SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC. Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

Victor Navinshek

331 Groove Street, CONEMAUGH, PA. Trgovina društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd. Svilene zastave, slovenske, hrvatske in ameriške. Zaloga godbenih instrumentov ter finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov. Moje glaslo je: Zmerne cene in točna postrežba. Pišite po moj veliki cenik. Naročila pošiljam v vse kraje Zdrženih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA. Trgovina s mešanim blagom. Peči in pralni stroji naša posebnost. Tel. Irwin 2102-R 2.

"NEW LEADER"

angleški socialistični tednik. Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi. Naročnino zanj sprejema "Proletarec".

MARTIN BARETINCIO

POGREBNI ZAVOD 324 Broad Street. Tel. 1475 JOHNSTOWN, Pa.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG. Urad, 3724 West 26th St. Stan 2225 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill. Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., in 6. do 8. zvečer izjemni srede in nedelje.

DR. OTIS M. WALTER

ZDRAVNIK I KIRURG 4002 W. 26th St., CHICAGO, ILL. V uradu od 2. do 4. popoldne, in od 6. do 7:30 zvečer. TEL.: LAWNDALE 4872. V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI od 9. do 10. dopoldna ob torkih, četrtkih in sobotah.

Victor Navinshek

331 Groove Street, CONEMAUGH, PA. Trgovina društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd. Svilene zastave, slovenske, hrvatske in ameriške. Zaloga godbenih instrumentov ter finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov. Moje glaslo je: Zmerne cene in točna postrežba. Pišite po moj veliki cenik. Naročila pošiljam v vse kraje Zdrženih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NARČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864.

Tajnosti izza konvencije S.N.P.J.

Johnnie Lokar piše v "Prosveti" z dne 28. avgusta, da so mu ponujali na prošli konvenciji SNPJ. \$50 podkupnine, ako dovcll "progressivnemu" bloku, da ga uvrsti na listo svojih kandidatov za podpredsednika SNPJ. Ko je odklonil, so silili vanj, da bi ga pridobili za sprejem kandidature, končno, ko se le ni podal, pa so ga na kratko vprašali: "Lindy, povej svojo ceno?" Ni je navedel, ni sprejel, in njegovo ime, ki je že bilo na pripravljene glasovnici "komunističnega" — "narodnega" — "progressivnega" bloka je bilo brisano z liste. Blok te neprebavljive kombinacije je bil brez kandidata proti Donaldu J. Lotriču, ki je bil valed tega izvoljen brez opozicije.

Johnnie je obljubljal v pogovorih že tekem konvencije, da poda v glasilu jednote izjavo o podkupovanju, kar je storil. Toda zadeva še vedno ni jasna, manjka še detajlov, in upamo, da prizadeti "progressivci" ne bodo molčali, pač pa povedali svoje. Ako ne, bo toliko bolj potrjeno to, česar jih je obdolžil Mr. Lokar ml. v "Prosveti".

Čemu so trošili denar in agitaciji? Kakšni motivi so jih vodili v prizadevanjih podkupovanja? In v čem je taka taktika komunistična, narodna ali progressivna? Kdo bi dal dotično vsoto, če bi jo Lindy sprejel? To je nekaj vprašanj, ki zahtevajo pojasnila.

Na svojih sestankih so prvaki "progressivnega" bloka "dognali", da imajo večino na konvenciji skoro zasigurano, računali pa so tudi na možnost, da sigurne večine nimajo, in pri tem so se vprašali, kako jo dobiti. Domnevali so, da jim bo tu in tam manjkalo pri volitvah odbornikov morda kakih pet do sedem glasov. Spornili so se delegacije angleško poslušajočih društev in doznali, da ni posebno enotna. Dasi je "progressivni" blok nanjo čisto pozabil v oddajanju kandidatur v konvenčne odeske, kot je bilo razvidno iz priobčenih seznamov kandidatov, je smatral, da zamujeno še ni zamujeno. Računal je na ljubosumnost mladih aspirantov in tekmecev, ter se oprjel večinske mladinske grupe. Netil jo je k razdoru, dokazoval, da je zmaga na strani "progressivcev" in da ima eden izmed mladih priobči biti izvoljen na njihovi listi za podpredsednika Jednote. Ta eden naj bi bil John Lokar ml. Dasi so bili vsi delegacije angleško poslušajočih društev prvici na konvenciji SNPJ, so bili v zvezi temu dovolj oprezni in navidezni razdor njihove skupine, ki so si ga "progressivci" tako želeli v svojo korist, ni postal dejstvo.

Dejstvo pa je, da ne bo nihče nikomur ponujal \$50 in več za sprejem kandidature in interese JEDNOTE, nego v SVOJEM. Šlo se je, kakor smo ves čas dokazovali, za PRIVATNE koristi tistih posameznikov, ki so si tako nespretno zamislili načrt za OSVOJITEV KONTROLE nad SNPJ. Žal, da je marsikdo verjel njihovim sladkim besedam, kajti veliko ljudi je, ki ne morejo razločiti iskrenosti od hinavstva. Naj jim bodo take izkušnje v svarilo za bodoče.

Po 22. letih zopet v tiskarni "Spravedlnosti"

"Proletarca" je tiskala od njegove ustanovitve l. 1906 pa do marca 1908 tiskarna češkega socialističnega dnevnika "Spravedlnosti", ki je bila nastanjena tedaj v svojem poslopu na So. Loomis St. blizu Blue Island in 18. ceste. S to številko ga je začela po dvaindvajsetih letih zopet tiskati "Spravedlnost", ki ima sedaj veliko tiskarno na So. Kedzie Ave. nekaj korakov severno od 26. ceste.

Tiskarna "Spravedlnosti" je bila ustanovljena pred okrog 25 leti, ko se je med češkim delavstvom v Chicagu pojavilo močno socialistično gibanje. Prosevala je zaeno s listom, ki je postal vodilni češki dnevnik, in socialistična stranka je dobivala v čeških okrajih v Chicagu od 20 do 40 odstotkov vseh oddanih glasov. Med vojno so Čehi obrnili vso svojo pozornost

gibanju za odcepitev Češke od Avstrije in v ta vrtnice je bilo potegneno več ali manj tudi njihovo delavsko gibanje. List ni imel več toliko privlačnosti, prvič, ker se ni predal džingoizmu, in drugič, ker so mu delale velike zapreke poštne oblasti in je bil valed tega oviran v urejanju in cirkulaciji. Po vojni so frakcijski boji češko socialistično federacijo skoro do cela razdejali. Močnejši del zaeno z dnevnikom "Spravedlnost" je žel h komunistom, manjšina, ki je ostala lojalna socialistični stranki, pa je životavrila. Ali češka federacija ni ostala dolgo v komunistični Workers' Party, ker se ni hotela pokoriti Ruthenbergovim diktatom glede lista, nad katerim je sama hotela odločilno besedo in vodstvo. Končno se je ločila od komunistov ter delovala naprej neodvisno pod imenom Češka marksistična federacija. Letos se je zopet pridružila socialistični stranki kot skupina in sodeluje s češko socialistično federacijo.

Dnevnik "Spravedlnost" in njegova tiskarna je delniško podjetje. Nad 55 odstotkov delnic lastujeta češka socialistična sekcija in Marksistična federacija, ostale delnice pa so posest češkeka unijskega lokalna krojačev, ki pripada Amalgamated Clothing Workers in drugih unijskih lokalov čeških delavcev v Chicagu. Podvzetje je torej stoodstotno v posesti socialističnih organizacij in unij. Dnevnik "Spravedlnost" izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih. Dnevne izdaje imajo 8 in nedeljske 12 strani. Četrtega julija to leto je dnevnik slavil svojo petindvajsetletnico. Razen dnevnika izdaja še dva druga lista, tiska pa tudi nekaj zunanjih publikacij. Dnevnik ima gospodarske tekoče, kot vsak delavski list, ker ima močne konkurente v dveh drugih čeških dnevnikih v Chicagu, ki sta neunijska, medtem ko je tiskarna "Spravedlnosti" striktno unijska in ima valed tega veliko večje izdatke v plačah kot pa tiskarne njegovih tekmecev.

Nam je, kar se cene tiče, dala prilično ugodne oogoje, in upamo, da bomo z njo zadovoljni tudi kar se dela in potrebe tiče. Obljubila je, da bo skušala najbolje, in kolikor ne bo mogla takoj od začetka, bo izboljšala v bodoče.

Jože Zavertnik po smrti

Iz raznih listov vidimo, da pokojni Jože Zavertnik ni bil napačen človek. Celo v njemu nasprotni krogi priznavajo, da je bil poštenjak ter iskren v boju za svoje nazore. Še tako daleč so šli nekateri njegovi nasprotniki, da mu priznavajo zasluge, celo velike zasluge po vrhu. V tem ni nič napačnega pa tudi grešnega ne. Napačno pa je to, da so mu v življenju s svojimi natelevanji zagrenili marsikako uro. Če človek posluša, kako dežujejo nanj napadi in obdolžitve, ga to pač ne pripravi v smeh in dobro voljo.

Imel je zasluge, storil je mnogo in bil je potreben jednoti, za katero je delal. Toliko priznajo in je zadosti. Ampak kaj pa, ko so trdili, da "jemlje komisen", dasi so vedeli, da on nima opravka z investicijami? "Prejemal je podkupnine iz starega kraja," dasi so natančno vedeli, da ni prejel ničesar in da mu nihče ni ničesar ponujal. Robati in grobi so mu očitali, da je grob in robot: visok, olikan inteligent mu je vrgel očitek "ajzenponarskega socializma", pri tem pa tolažil nerobate, sladkobesedne "narodne" politikaše in lovce služb, da bje "ajzenponarskega socializmu" zadnja ura. Še malo, pa bo "narodna zmaga", je konstatal, in na krmilo jednote, v kateri je pokojni Zavertnik pustil 18 let svojega življenja in 25 let svojega čela, pa pridejo novi, narodni možje finih manir, ki vedo česa potrebuje naše delavstvo, ki vedo kako se je treba obnašati na banketih in se priklanjati gospodom, ki imajo oblast. Grobo organizatorično delo v SNPJ je opravljeno, blagajna je prilična, organizacija pa tolikšna, da če si njen predstavnik, že nekaj pomeniš, pa čeprav si drugače velika ničla, ki se pokaže takoj, ko ji vzameš tital.

Dokler je živel, so mu odrekli zasluge, namesto njemu pa so jih "publicity agentje" pripisovali in v govorancah in v spisih modela filmske reklame tistim, katerim niso spadale. No, Jože je moral umreti, pa se je izkazalo, da le ni bil tako brez zaslug, da ni bil tako neznanško grob, in da "ajzenponarski socializem" ni škodoval slovenskim in drugim jugoslovanskim delavcem v tej deželi.

Harmonija v naravi in človek

Da cvet nanovo oživi, obraz v veselju zakipi, ko vigrad vrača se, to vem.

Da s tajnim dletom čas-kipar vrhé drobi goram vsikdar, dolinam kleše harmonijo.

Da človek umni — stvarstva kralj!! — ubija tebe kot žival, o bratje — to boli — boli!

AFORIZEM.

Kdor ničesar ne ve in ne ve, da ničesar ne ve, je norec. Izogni se mu!

Kdor ničesar ne ve in ve, da ničesar ne ve, je skromen. Pouči ga!

Kdor kaj ve in ne ve, da kaj ve, ta spi. Zdravi ga!

Kdor kaj ve in ve, da kaj ve, je modrijan. Sledi mu! — Avabski pregovor.

ČLOVEK V TEHNIKI IN V SEBI

Za "Proletarca" narisal Felix Rozina.

Tehnika, ki je delo človeka, je dosegla čudeže o kakršnih ni v prošlosti niti sanjal, dasi je v eni ali drugi civilizaciji davnil tudi veliko zgradil. Z izjemo teh je prepregalo svet neznanje. Kdo: je znal misliti in gledati v bodočnost ter je oznanjal svoja odkritja, je bil preganjan, preklet in izobčen iz cerkve, sežgan na gredi ali je bil mučen na druge načine. Pot okrog sveta, ki je ne še tako davno vzela mecec, pred tem čala leta, med tem ko pred Kolombom in še dolgo potem niti znana ni bila, je danes skrajšana na dva tedna časa. Človekov um je v tehniki dosegel velikanske uspehe, ki se jih uporablja v njegovo dobro in slabo, v slabo zato, ker je med ljudstvi še ctle gore neznanja, kajti milijone in milijone ljudi se še vedno koplje v kaluzi ignorance in vraž. Samo tisti, ki so dosegli stopnjo človeka-rasuma in premagali barbara v sebi, so moč, ki žene človeštvo iz teme v dan, kakor ženejo motorji zrakovcev, dognanja vede in ideali pa to jim gorivo kakor je olje gorivo za pogon motorjev.

VŠČIPCI

Dve vrsti socialistov.

Socialisti so dveh vrst: živi in mrtvi. "Priljubljeni" so samo mrtvi socialisti. Nekaj glasnih dokazov: Debs, Berger, Zavertnik.

Trumbić zopet v inozemstvu v boju za osvobodjevanje.

Trumbić je zopet "pobegnil" v inozemstvo, kakor med vojno, da rčuže hrvatski narod izpod tujega jarma. Med vojno je skoval s Pašičem Krfsko deklaracijo, ki je osvobodila Hrvate in jih združila z "brati Srbi in Slovenci", sedaj pa je pobegnil iz "osvobojene" Jugoslavije, da bo apeliral na pravični svet za osvoboditev Hrvatov izpod jugoslovanskega jarma. Oziroma, Jugoslovancov sedaj ni, pač pa samo Srbi in Hrvati. Boj je proti srbski hegemoniji in za hrvatsko hegemonijo. — Ivo Pinevič.

Čemu vstajati?

Rojaki, prijatelji in bratje, čemu vstajati, če poseti kako našo priredbo gospod, ki ima službo po zaslugi volilcev? Saj to ni častno, posebno še za tiste ne, ki vstajajo. — Jerry Pengov.

Naše "socialno" pitanje.

V Washingtonu problem sedenja na socialnih dinejih še niso rešili. Tudi med nama postaja pereče. Vprašanje, če je pravilno, da se na banketih loči plebejske žene od visokih odbornikov, je stvar, ki jo bo dobro dati v presojo Mr. Gannu. — J. P.

Umreti moraš, pa si pošten in dober.

Bilo je dokazov, tučajave, tinta je tekla, roke po odrh so se dvigale, programi so ga obsojali, razkrinkavali in trgli so mu masko z obraza. Komu? Jožetu Zavertniku. Sedaj smo izvedeli, da je bil pošten, vreden, da je veliko storil in da ima v SNPJ. velike zasluge. — P. Rak.

Koncerti in politika.

V Ameriko sta prišla pevca Banovec in Ropasova in sedaj pojeta med rojaki, včas pa tudi za gramofonske plošče ter na radio postajah. Tisti ki so proti vsaki politiki, so iz njunega prihoda kovali politiko, iz česar sledi, da je med nami preveč protipolitične politike. — R. K.

Ne ponižuj nikogar, da drugega povišaš.

Nikoli ne reci javno in tudi privatno ne, če si moreš pomagati, da dobro veš: ta in ta je veliko boljši od tega in tega, dasi onega, o katerem "veš", da je boljši, niti ne poznaš. Vsakdo, ki je človek, je dober po svoje. — Janes Zlatoust.

Nepopolarna resnica.

The Clarendon Hills Echo je priobčil daljši životopis o pokojnem Jožetu Zavertniku, kjer je bilo povedano kaj je Jože vse bil, nikjer pa ni omenjeno, kaj je v resnici bil. Jože Zavertnik je dosegel ime in priznanje kot socialistični delavec. To se bi smelo priznati tudi v omenjenem listu, četudi je beseda socialist nepopolarna. — Arhivar.

Težka bolezen.

Domisljavnost je tako težka bolezen da je niti čikaška univerza ne ozdravi.

Velika napaka.

Glavna napaka Tona Kristana je, da ima lepo stanovanje, bančno knjižico in take reči, kajti to bi moral potrošiti v gostilnah ali kjerkoli, toda potem bi pa bil zopet v nevarnosti, da bi mu očitali, "kako boš ti nam gospodaril, ko sam nič nimaš." — P. Rak.

Dolgočasna vojna.

V nekem listu sem bral, da se reporterji v Mandžuriji in ob rusko-kitajski meji zelo pritožujejo na dolgočasnost ruske-kitajske vojne, ker ni ne mir ne vojna. — S. S.

Zagrebaški beauty contest.

Ker je na Hrvatskem sedaj politika zabranjena, so se začeli listi ukvarjati z beauty kontesti. En dnevnik je organiziral contest, ki ni dožene, kdo na Hrvatskem je najboljši možki. Dvajset tisoč potomcev Adama se je orizgalo k tekmi in vsakdo una, da ga sodniki, ki bodo odločili, kdo bo imel "krono lepote", ne bodo prezrli.

Gerkev in grobarji.

Grobarji na katoliškem pokopališču Kalvarija v New Yorku so pred več tedni vprašali za povišanje plač. Nothing doing! je rekla pravda. Grobarji so nehali kopati jame. Delavci pobož-

ni in drugi, so se zgražali nad gospodi, ki pridigajo, da človek ne sme iti za bogatstvi, ki so od tega sveta. Gospodje so se ter sklenili pogodbo z grobarji. Vse dobro, toda kopači jam za krste in trupla so morali spoznati, da smatra cerkev take pogodbe za krpó papirja. Poročajo, da bo zópet stavka.

Nova "zgodovinska" konvencija. V clevelandskem Slov. nar. domu so 1.—2. sept. zborovali komunisti, ki so ustanovili novo delavsko federacijo pod imenom Union Labor Unity ali nekaj takega. Velikansko navdušenje, kot običajno. Na oder pride kitajski delavec, začne govoriti, in vsa delegacija plane s sedežev, ploška in poje Internacionalo. Nato se zmislili, da navdušenja ni zadosti, pa so šli ven in peli revolucionarne pesmi avtomobilom, ki drve po St. Clairju. Ko sem pogledal te ljudi, sem obupal, kajti nobena komedija jih ne izučí, da unganjajo komedijo. — J. P.

"Odličnost."

Oličeni pesnik in pisatelj bi moral biti tudi odličen zapisknik, ne pa kovati dogodke na zborovanju po svoji volji, kakor lahko kuje svoje verze. — Pika.

BANOVEC IN ROPASOVA NA KONCERTNI TURI Velika udeležba na njenem milwauškem koncertu

Operna pevca Banovec in Ropasova sta dospela v New York v torek zvečer 27. avg. s parnikom "Olympic", na katerem sta imela izvrstno uspeli koncert. Sprejel ju je operni pevec Tone Šubelj.

Komaj sta stopila na ameriška tla, že so jih povabili nadvse gostoljubni rojaki med svojo sredo. Med prvimi sta bila Mr. in Mrs. Cerar. Drugega dne po njihovem prihodu sta jima pripravila veliko "party". Med povabljenici se je nahajal tudi Mr. Jakob Oblak iz Milwaukee, Wis., ki je z imenovanima pevema potoval iz starega kraja ter jima bil vseskozi nadvse ljubeznivi tovariš. Med povabljenici se je nahajal tudi Tone Šubelj — svak Mr. Cerarja.

Po končani večerji so vsi trije peveci takoj začeli s skušnjami za gramofonske plošče, katere so odpeli 30. avgusta na Columbia Phonograph Co. Po izvrstno uspelem rekordiranju jih je imenovana družba ponovno angžirala. Ker pa so imeli vsi trije

peveci naslednje dni koncerte (Šubelj v Gowandi, Banovec in Ropasova v Milwaukee, Wis.), so se seveda branili sprejeti to laskavo ponudbo. Toda Columbia Co. je bila valed njihovega izvrstnega izvajanja tako navdušena, da je odstopila datum, ki je bil že rezerviran za druge prireditve. Peli so zopet 4. septembra. Nato sta se Banovec in Ropasova podala v Milwaukee, Wis., kjer sta imela svoj prvi veliki koncert pred slovenskim občinstvom v nedeljo 8. septembra. Šubelj pa se po absolviranem koncertu v Gowandi, ki je krasno uspel, pripravljata za pot v Evropo.

Omenjeni koncert Banovec in Ropasove v Milwaukee je uspel dobro kakor je bilo pričakovati. S. S. Turn dvora je bila polna. Vstopnice so bile \$1.25 in 75c. Prihodnji koncert bosfa imela v nedeljo 15. sept. zvečer v Hrvatskem domu v Sheboyganu, potem v Waukeganu, v Chicagu pa bo sta pela v nedeljo 6. oktobra.

NOVA NASILSTVA V GASTONIJI

Stoodstotno "patriotična" mladina, broječa okrog 150 oseb, je dne 9. sept. zvečer prišla z avtomobilom pred urad National Textile Workers unije v Gastoniji, kjer so ugrabili dva njena agitatorja, druge pa lovili po mestu. Navtili so tudi v hotel, kjer je nastanjenih nekaj unijskih agitatorjev. Stavko v Gastoniji so vodili komunisti. Javno pozornost je dobila posebno po umoru policijskega načelnika O. F. Aderholta, vled česar je bilo 16 vodilnih oseb stavke v Gastoniji obtoženih umora. Mnociha mladih fantov in mož, ki je začela z linčarsko taktiko proti uniji, je vplala, "mi hočemo pravico", "mi smo postava", "ven iz te dežele, kdor ji ni lojalna!"

Obravnava, ki se je prvotno začela v Gastoniji, je bila razveljavljena, in začela se je znova v Charlotte, ki je bila 9. sept. tudi razveljavljena, ker je en porotnik po devetih dnevih razprav zblaznil ter začel vpiti, naj mu dajo revolver "pokojnega" policijskega načelnika, da ubije njegove morilce. Obravnava se zopet začne 30. sept. pred novo poroto. Zalostno pri tej aferi je, da jo komunisti notorično izrabljajo, samo da so v časopisju, vzlele temu da to njihovi stranki in ničmur ne koristi. S pustolovščinami se pridejo nikamor.

Tone Kristan contra komunisti

HANS KIROHSTEIGER: Pod spovednim pečatom

(Roman, poslovenil E. K.)

Niti oče prior ga ni več nadlegoval, naj plača zaostale stroške za hrano in stanovanje. Samo cerkveni hlapec mu je dnevno prinašal pičlo hrano.

Tako je ležal sedaj zapuščen na trdih deskah, drgetajoč od mraza. Razmesarjeni hrbet se ni mogel zaceliti v tej mirzlosti. Da le ne bi bilo tega hrbta, tedaj bi vsaj ponoči lahko spal. Tako pa so bile noči grozne. Stokanje zvonov in enolično petje menihov na koru ni odmevalo več kakor služba božja v njegovi celici. O Bog! Ako bi mogel slišati sedaj edin vrič s hraba, ako bi mogel poslušati bobnenje slapa, ako bi začul eno samo planinsko pesem! Tedaj bi tudi on zapel veliko slavo božjo.

XXIV.

Prijetna toplota je prevečala vse škofove pisarne. Ledene cvetke, ki so bile ponoči zrastle na velikih gladkih šipah, so se že tajale in polagoma so curljale kapljice v limaste posode.

Akoravno je bil škof napram svojim duhovniškim uradnikom v vsakem oziru zelo varčen, vendar ni dovolil, da bi trpel mraz. Velika bukova polena, s katerimi se je gerlo ogromne peči, so itak dodajali državnim gozdovi.

Dela pa je bilo tukaj res več kakor dovolj. Ako bi bila cerkev božja vtemeljena na papirju, bi morali biti z njo vse prav in dobro. V vsaki pisarni so bili štirje pulti in pri vsakem je pisaril duhovnik dannadan, leto za letom. Sten se sploh ni videlo. Spisi, naloženi na visokih kupih, so segali do okrašenega stropa. V visoke tisočake je segala tekoča številka spisov in morda prekosi letos škofijski konzistorij s številom rešenih spisov celo visoko c. kr. namestništvo in tako jasno dokazuje, da ima cerkev boljše vlogo, nego država.

Seveda vzdihuje mnogo bolnikov po duhovniku, številne občine prosijo za jutranjo službo božjo. Vestni dušebrižniki se more v dvojnem in trojnem delom, ali škof ne more oddati niti enega posvečenih pisarjev. Najvažnejšega dušebrižnega dela v pisarnah se ne sme zamemariti.

Tudi slučaj Hercog-Gospolna je veljal že mnogo papirja in črnila. Cel kup spisov je ležal na mizi kanonika inkvizitorja. Po treh mesecih je dozorela stvar za razsodbo. Ako bi bil župnik takoj priznal svojo krivico in se prostovoljno odrekel svoje župnije, bi se bilo prihranilo mnogo dela.

Dobri prijatelji so mu bili svetovali, naj ne razdraži škofa še bolj s tajejem. Kdor ne sluša dobrih svetov, mora pa občutiti vso strogost cerkve. Dobri škof, je bil napram takemu velikemu grešniku še pravičen. Sam pa noče obsoditi. Njegovo prečastito sodišče, ki se je danes zbralo pod njegovim predsedstvom, da sedi nevrednega slugo cerkve, naj to stori.

V zaprtem vozu v varnem sprazmatvu dveh menihov se je obtoženec ravnokar pripeljal iz samostana v škofijo.

S pravo slastjo je župnik dihal topli zrak. Neizmerno dobro mu je delo to. Za vse drugo ga ni bilo briga. Samo toplote je hotel dobiti v svoje otrpelo telo.

Svetlo luč, ki je plavala skozi visoka okna; bi bil rad vsesal, kakor nežna cvetka solčne žarke spomladi. Saj je bil tudi on človeška rastlina, ki mora živeti samo v luči in toploti. Čutil je, kako je prodrala gorkota od živca do živca, od žile do žile, vse globokeje v obmrle telo; videl ni hladnih, strogih svojih sodnikov, gledal je le skozi okno na krasno zimsko krajino, tja čez snežno drevje škofovega vrta in na bližnje hribe.

Skoro mehanično je odgovarjal na prva vprašanja, s katerimi ga je vzbudila inkvizitorja. Ali boljšinbolj se je jel, zavedati resnosti svojega obtožniškega položaja. Že tako dolgo se ni ravnalo z njim kakor z duhovnikom, da si je moral prav povedati, da je tudi on ravnatoko duhovnik, kakor njegovi sodniki v rdečih talarjih, okinčani e zlatimi verižicami. Sreča je bila zanj, da ni bilo ogledala v dvorani, sicer sam ne bi bil več verjel, da je tudi on še duhovnik. Obdrnjena obleka samostanskega hlapca, ki jo je imel na telesu, dolga brada, lasje brez nege, nesnaga na upadlem licu, rdeče oči, vse to bi mu bilo samo povedalo, da to ne more biti nekadašnji škofski župnik iz Gospojne.

V tem je prodrla blagodejna toplota do srca; samo v glavi je bilo še nekaj kakor kos ledu. Ali že je lahko povsem mirno gledal svojim sodnikom v oči.

Misliti je moral na svojega tovariša Ottingerja, ki bi se bil gotovo v tem položaju še smejal, ako bi bil videl na vrhu škofa v njegovi točki, poleg pa svojega nekdanjega župnika, sedanjega prošta Šusterja, starega in suhega.

Da, stari proš je doživel še ta dan pravičce. Še živi pravičen Bog v nebesih; njegov naslednik v Gospojni ga je bil pripravil ob nekoliko tisočakov mučno prihranjenega denarja, ker je dosegel pri posvetni oblasti, da je moral on, bojevnik za cerkev, spraviiti župništvo v Gospojni v red.

Poleg Hercoga je sedel njegov odvetnik, profesor teologije, ki ga je bil škof določil, da zagovarja župnika.

Ljubeznivo je gledal na zagovornik na svojega klienta; govorno ga je rotil, naj prizna svoje krivico, pa mu je obljuboval, da doseže

zanj lahko kazen. Ali zelo boječe je gledal duhovni odvetnik na škofa; saj bi ravno sedaj rad dobil kanonikat. Za rimskega doktorja pač ne bi bilo dostojno, da bi šel za župnika kam na deželo. Zato je moral paziti, da si ne napravi škofa za sovražnika, ako se pretoplo zavzame za tako slabega duhovnika. Saj je vedel, da je cela seja le komedija. Odločeno je bilo, da se liberalnega župnika odstavi in kaznuje. Samo odkrito priznanje bi utegnilo rešiti hudodelca najstrožjih cerkvenih kazenskih sredstev. Ali zaradi moča, ki je bil vedno na glasu liberalnega duhovnika si ne more Slovák pokayariti bodočnosti. Morda je ta naloga zagovora sploh sama nastavljená past, da bi mogel oddati izpraznjeni kanonikat mlademu Ligvorjancu, ki je v kratkem času pridobil škofovj napklonjenost in je sedaj njegov tekmeč.

Ura v škofovi sodni dvorani je odbila četrta za četrta, čitalo se je spise in zapisnike, podajalo predloge in navidezne ugovore, skratka vso dolgo in dolgočasno pot cerkvenega kazenskega postopanja se je prehodilo s polževo hitrostjo, dasiravno je imel vsakdo jasno pred očmi cilj, ki ga je želel škof. To je izpoznal Hercog. Vedel je predobro, da je cela razprava samo formalna stvar. Zato je sedel na svojem mestu, kakor da mu ni cela stvar nič mar, kajti spovednega pečata ne sme prelomiti, brez tega pa ni zanj rešitve, ako se ne zgodi naravnost čudež. Čudeži pa so stvar tiste cerkve, ki ga po svojem škofu toži; zanj se torej tudi čudež ne more zgoditi.

Samo ko so prečitali pod prisego izšlino Lenkino izjavo, da je mlinar Gros oče njenega nezakonskega otroka, je prišla hipoma nova življenska moč v župnikovo, po dolgem jetništvu oslabelejo telo. Naenkrat se je vzpostavil, oči so se mu zaavetile, globoko in silno je dihal. Saj ga ta izjava reši škofov, sramoteči sum je žnjo pregnan. Sedaj je dolgi grozni zapor pozabljen in odpuščen. Z vsó častjo, se lahko vrne domu k svoji ljubi občini, lahko zopet diha planinski zrak in gleda svoje gore. Da, pravični Bog ne zapusti svojih zvestih. In proti temu dobremu Bogu je grešil maledušno in brezupno Toda tem vnetejši hoče posej razglašati slavo in ljubezen božjo. Odpustiti hoče škofu in menihom vse muke.

Toda v te srečne občutke so zadonele mirne škofove besede kakor se strese toča nad žitnim poljem:

"Torej, gospod Hercog, kaj pravite k tej izpovedbi? Nosno ste poslali to osebo k svoji sestri, da je mogla tam skrivaj poroditi. Jaz, Vaš škof, Vas vprašam v imenu vsegavednega Boga: Ali je Jožef Gros oče tistega otroka?"

Z očmi, ki so bile ostre in rezke kakor boždeži je skušal škof preiskati obtoženčovo srce. Vedel je, da mora takemu pogledu ubežati vsaka laž.

Tudi vsi prisodniki so gledali s skrajno napetostjo na župnika. Čelo oba duhovna pisarja sta zrla preko svojih zapisnikov na starega moža. Krčevito sta držala peresa med prsti. Kaj zapišeta pač sedaj? Prvi korak v prostost ali duhovno smrtno obsodbo?

Dolgotraven, pošasten molk je vladal v škofijski sodni dvorani. Ničesar ni bilo slišati razen tikatakanja velike stenake ure v črnem okviru in dihanje, ki je sunkoma prihajalo iz župnikovih pra. Muha, ki se je skrila v spise, da prespi zimo se je zbudila; brenčec je zletela škofu mimo nosu in je butnila ob okno, da je padla omedlela na desko.

Trenotek za trenotkom je uhajal in z vsakim hipom se je slabšal župnikov položaj. Zakaj ne odgovori tako počteno in iskreno, ako je nedolžen? Drugega za drugim je prepričal ta molk o njegovi krivici. V duhu so bili že vsi sodniki gotovi s svojo sodbo.

Polagoma, a enakomerno se je pobežala župnikova glava; oči so se mu skalile, kakor da išče pomoči, so se obračale, zdaj sem, zdaj tja. Ali v pogledu vsakega sodnika je čital vprašanje:

"Zakaj ne govoriš, ako je govorila Magdalena resnico?"

Kaj je vse prebredlo v tem kratkem in vendar tako dolgem času župniku po glavil Ali sme povedati resnico? Potrditi Lenkino izjavo? Ali ga ni svojo izpovedbo sama odvezala tajnosti svoje nekdanje izpovedi? Sama je imenovala otrokovega očeta; njemu torej ne more več škodovati, ako potrdi, kar je že znano.

Srce mu je utripalo, kakor da hoče počiti. Po žilah mu je bilo kakor kladivo, da se mu je vse treslo po glavi. V vratu mu je bilo suho, da ne bi bil mogel iztisniti odgovora iz njega. Težje kakor mlinaki kamen mu je legel spovedni pečat na glavo in na srce.

"In če velja življenje, ne smeš povedati, kar si izvedel pri izpovedi."

To je kratki in enostavni cerkveni zakon. In čaravno ga prav tista cerkev toži in biča ter mu jemlje čast in svobodo, vendar se ne sme rešiti tako, da bi grešil proti njenemu najstrožjemu zakonu.

Zaman je prosil njegov pogled pomoči pri zastopnikih cerkve. Toda sedaj so našle njegove oči prostorček za rešitev. Uzri je križ, ki je stal za prisego pred škofom.

In sedaj se je zopet zjasnilo njegovo oko, mirno je dihal in celo glavo je držal pokonci. Ako je njegov gospod in izveličar potrpežljivo trpel, mora tudi on tako ravnati iz ljubezni do njega.

Škof ni prezl tega pogleda in še enkrat je vprašal:

"Spričo našega krišanega odrešenika Vas zovem, da glasno čast resnici: Ali je Jožef Gros oče tistega otroka?"

(Dalje prihodnjic.)

Oseba Antona Kristana je po zadržu mnogih obsodena med delavstvom v zvezi njegovemu uspešnem delovanju na združenem polju in v zvezi njegovim priznanim sposobnostim v gospodarstvu. Eni pravijo, da je glavni vzrok tej obsodeni to, da je gospodar in kot tak ne more biti demagog, drugi, da ima veliko vlogo zavist, kajti on živi "udobno", tretji, da si je napravil nasprotnikov z raznimi gospodarskimi akcijami ter političnimi potepanji, in pravijo tudi, da v občevanju ne izbira besed; največ ga napadajo politični nasprotniki, in posebno so ga kapitalizirali v svoji propagandi komunisti. Dolžili so ga za neštete pregreškov, A. Kristan pa se je končno odločil, da jim da priložnost dokazati njihove trditve na sodišču. O tej razpravi govori stedeči članek dr. Tume, ki je v delavskem gibanju že dolgo let in odlični sodruknik delavskih publikacij.

Piše dr. H. Tuma.

Dne 23. julija 1929 vrnila se je glavna razprava na zasebno obtožbo Antona Kristana proti ing. Dragotinu Gustinčiču, radi pregreška žaljenja časti v smislu tisk zak. § 52.

Obtožba se je nanašala na članek, ki je izšel v časopisu "Enotnost" od 4. maja 1928 št. 18. V tej številki se razpravlja na več mestih o praznovanju prvega maja, posebno pa o gledališki predstavi "Križe", tepega delá Rudolfa Goluha. Koncem 3. članka zapisal in podpisal je ing. D. Gustinčič sledeče besede: "Čisto nepotrebne pa so bile vse govornice! Take stvari so mogoče le šep v Ljubljani, kjer lahko g. Štempihar v prvi vrsti parterja sedi, z rdečim nageljnóm v gumbnici, in mirno gleda svojo lastno odurno podobo na odru in ker smo toliko "olikani", da lahko praznuje med nami spomin vzpostavivše internacionalne delavske solidarnosti tudi dični reprezentant ljubljanske borze." S temi besedami podlegal je odurno osebnost Štempiharja v "Križi" Antona Kristanu, Goluh sam imenuje svojega Štempiharja oblastnega in objestnega, tip modernega krakelerja.

Ing. Gustinčič je v svojem zagovoru nastopil dokaz resnice, da je pisatelj drame "Križe" Goluh imel dejanski pred očmi Antona Kristana ter je tudi priznaval, da je z navedenimi besedami dejansko hotel Antona Kristana karakterizirati kot odurno osebnost Štempiharja. Nastopil je dokaz resnice o okolščinah, ki naj bi dokazale, da je Anton Kristan dejanski politični in moralni krakeler. V to svrhu navedel je, da je A. Kristan član borze, da je bil in je član različnih kapitalističnih podjetij, da se je pečal z umazanimi trgovinami in podjetji, da je politično nastopal samovoljno in proti volji proletarijata, da je pri vsem proletarijatu skrajno obsodražen, da velja "kristanovec" kot psovka, da vodi tudi različne zavode, katere je ustanovil tako, da so oškodovani delavci in ima koristi on sam. Navedel je dalje, da so ga na shodih že dejansko napadli, da se je proti delavcem, posebno železničarjem jako oblastno obnašal takrat, ko je bil minister, in tudi pozneje, da je postal minister proti volji proletarijata in da je sprejel mastno mesto napravnikaveleposestva v Belju in zapustil proletarijat. Za vse to navedel je celo tropo prič, nečimna iz vrst komunistične stranke. Zaslusane priče pa so povedale le svoje osebno mnenje, da je A. Kristan kot politik pri njih res obsodražen. Ni ena priča ni znala povedati ni enega samega dejstva ki bi dokazalo, da se je A. Kristan na škodo proletarijata le za paro okoristil. Ing. Gustinčič je ponudil kot pričo Ivana Makusa o okolščini, da je isti izročil ob smrti prve Kristanove žene Ružene istemu hranilno knjižico na nje ime na znesek Din. 30.000 — z namenitvijo pokojnice, da naj se ta denar porabi za upelitev njenih zemskih ostankov. dočim je A. Kristan predložil potrdilo. Mestne hranilnice Ljubljanske, da je njegova prva soproga imela za časa smrti le nekaj čez K. 3.000 prihranjenih ter dokazal, da je ta znesek poslal njeni materi radi tega, ker takrat ni bilo na razpolago krematorija. (Ružena Kristan je umrla meseca maja 1929.)

Pri glavni razpravi nastopil je kot glavna priča ing. Gustinčiča stari Kristanov nasprotnik Ivan Koemur iz Zagreba, ki je na dolgo in široko razkladal, da se je "govorilo", "očitalo", "oponašano", od različnih oseb in med različnimi osebami, da ima Kristan umazané posej, da se je okoristil delavskih zavodov, in tudi klub vsemu prizadevanju predsednika rasprave, da naj pove vsaj eno konkretno dejstvo, je moč je vedno ponavljati: "ta mi je povedal, ta mi je pravil." Tudi na poziv tožiteljevega zastopnika obtoženec in njegovemu zagovorniku dr. Lemžcu, naj navedeta le eno samo dejstvo, da bi se bil A. Kristan okoristil le s eno samo paro delavskega denarja, nista znala dati odgovora.

Ako poročam o tej zadevi v "Delavski Politiki", nikakor nočem s tem peti slavospeva A. Kristanu ter sem tudi le po obtoženi prisiljen pri razpravi predlagal dokaz, da so skoraj vsi, gotovo pa večina delavskih zavodov, gospodarskega in prosvetnega pomena, čelo Kristana in da so danes tudi vse delavske gospodarske zadruga na Kranjskem finacijsko organizirane v Zadrufni banki, ki je čista in prava banka delavskih in gospodarskih podjetij.

Ako poročam o rezultatu kazenske razprave storim to kot o pomini delavstvu, posebno pa delavskim voditeljem, da naj nikdar v politiko ne zanasajo zasebnosti in posebno naj se ogibajo klevetanja o nasprotniku v politične svrhe. Ako nimajo stvarnih razlogov in dokazov, naj se v političnem boju nikar ne poslužujejo opravljanja, ki je že samo na sebi sramotno. Četudi je bila moda in je še moda med meščanskimi političnimi strankami, da se izpodrivajo predvsem z zasebnostmi, mora se ravnó proletarijat skrbno ogibati tega gnusnega sredstva.

A. Kristan je bil od kar je vstopil v stranko konsekventen zastopnik desnega krila socialno-demokratske stranke in tak je tudi danes. Ali je to stališče pravo ali ne, za to ni treba klevet, ampak treba je idejnega nasprotstva, javne diskuzije. Gotovo delavstvo je to oportunistično stališče že odločno odklonilo, kakor primava vse vestransko njegovo gospodarsko delo. Radi svojega političnega prepričanja ni nobenega strankarja zaničevati, ali je že na skrajnem desnem ali na skrajnem levem krilu, tu je na mestu le načelni boj, ki čisti pojme. Priznavam, da je dolžnost vsakega strankarja, da razpostavi osebo na vodilnem krogu takoj, ko isti oškodujejo delavske naprave ali posamezne delavce sebi v korist ali so moralne propalice. A obenem mu je dolžnost, da preskrbi dokaze in dolžnost stranke je, da na podlagi dokazov postavi dotičnika izven stranke ter ga stori neškodljivega. Za dokaz pa je treba dejstev in ne govoric. Prav poniževalno je bilo pri razpravi videti, kako je dolga vrsta proletarcev izražala svoje osebno mržnjo proti Kristanu, mu očitala pri tem koristoljublje, ni pa znala navesti niti enega konkretnega slučaja. Posebno žalostno je, če se inteligenten človek, kakor je ing. Gustinčič, sklicuje v svrhu dokazov na pravdne spise, pa se potem izkaže, da se ravno iz istih ne da prav nič dokazati ali nasprotno, da isti dokazujejo da A. Kristan ni bil pri dotičnih opravilih osebno prisadet. Ako je vse to res, kar se Kristanu očita, potem niso strankarji storiili svoje dolžnost, da bi bili poskrbeli tudi za potrebne dokaze ter morajo molčati. Ker pa teh dokazov ni, je pa vsako očitanje "štempiharstva" in osebne koristoljublja umazana kleveta, ta pa ne sme biti orodje proletarijata.

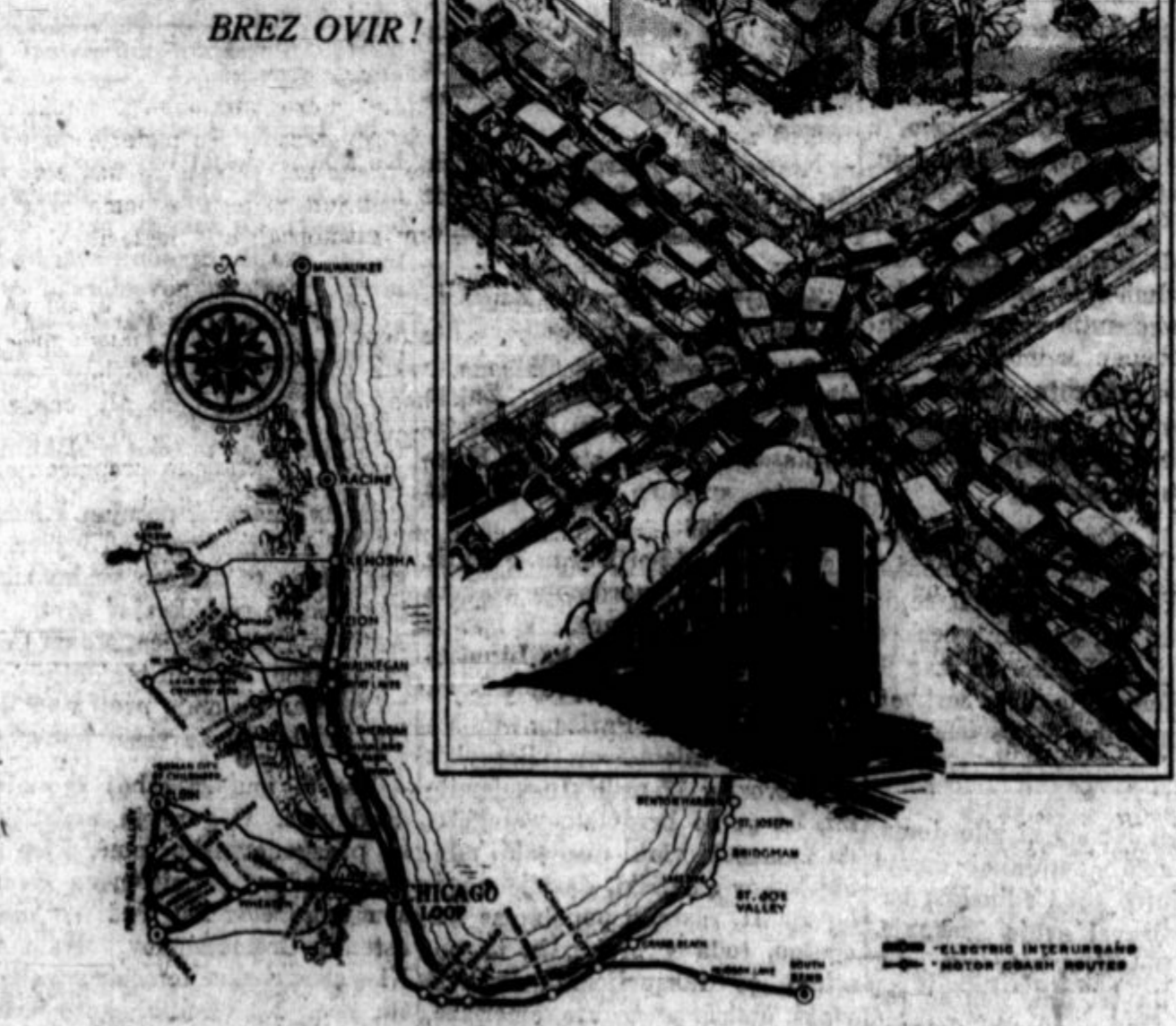
Končno dostavljam še to-le: "The Milwaukee Leader" Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece. — Naslov: 528 Juneeau Ave. MILWAUKEE, WIS.

FRANK MIVSEK Coal, Coke and Wood.—Gravel. WAUKEGAN, ILL. Phone 2726

ČEMU BITI V GNJEČI PRIHODNJO NEDELJO

Ko pa se lahko vozite brezskrbno?

Vožnja na električni železnici je vedno BREZ OVIR!

Imajte v resnici prijeten izlet koncem ledna — brez vsakih zadržkov in zaprek. Poslušite se vožnje na branih vlakih električne interurbane železnice! 70 milj na uro kamor se hočete peljati — na sever — vzhod ali zapad!

Udobni jakleni vlaki na razpolago kadar jih rabite. Hitra vožnja brez prometnih ovir! Nobenih skrbi kje pustiti avto — nič mučne vožnje — sedite udobno v vlaku in se odpočijete. Brezskrbna vožnja tja in nazaj.

Za vožnji red, cene in druge informacije kličite Randolph 8200. CHICAGO NORTH SHORE & MILWAUKEE RAILROAD CHICAGO SOUTH SHORE & SOUTH BEND RAILROAD CHICAGO AURORA AND ELGIN RAILROAD (The Sunset Lines)

Posušite se našega Outing and Recreation biroja, 72 West Adams St., Randolph 8200. Prosta pojasnila o krajih primernih za izlete, pešhejo in druge zabavne in poučne svrhe v okrožju čakalkega oemlja.

VZHOD SEVER ZAPAD

NAMEN IN POMEN DELAVSKIH ČASOPISOV

K vprašanju glasila J. P. Z. Sloga

Piše Frank Novak

Predpogoj vseh zmag, napredka in pridobitev delavskega razreda je tvorilo in tvori še danes delavske časopise. Velikanske žrtve je doprinesel proletarijat in jih še prinaša za ojačanje in razširjanje tega najboljšega orožja v boju za boljše bodočnost, za pravico, resnico in končno osvoboditev izpod kapitalističnega jarma. Pomen tega orožja pa je seveda razumeval, in to še v večji meri tudi vladajoči razred, zato je že od nekdaj, ko se je delavsko gibanje nahajalo v prvih razvojih, napel vse svoje moči v tej smeri. Pri tem se je posluževal vseh mogočih sredstev, postavnih in nepostavnih, direktnih in tudi zabrnih. Na svoji strani je imel oblasti, denar in vse ogromne sile buržoazne organizacije, predvsem pa neomejeno denarno moč, medtem ko so baš vse te sile tvorile silno oviro v bojih delavskega razreda.

V teku polstoletnega napredka so se razmere dokaj spremenile, kakor so se spremenile tudi taktike tega orjaškega boja, ki pomeni boj za nadvlado, boj za strmoglavljenje starega in ustanovitev novega družabnega reda, ki bo temeljil na principih svobode in enakopravnosti, predvsem pa pravice.

Spremembo te bojne taktike je predvsem povzročil uspeh, katerega je izvajalo delavstvo v boju za svobodo tiska, za dviganje temeljne izobrazbe delovnega ljudstva in izboljšanje svojega gnotnega stanja kakor tudi skrajšanje delovnega časa.

Ker so bili vladajočemu razredu vzeti s tem najboljši predpogoji za pomejnjevanje ljudstva, je nastala potreba spremembe bojne taktike predvsem v vprašini časopisa. Posledica tega je bila, da se je pričel zavajalni slog vseh oblik posluževati prej omenjene indirektno, zahrbtno taktike in to predvsem potom svojega časopisa.

Tako so se pričeli razširjati razni delavstvu "prijazni" časopisi, to je, buržoazija je pričela kazati "delavstvu prijazno lice" in ga s tem zavajala na napačna pota.

Zgodovina bojev evropskega delavstva nam pripoveduje o ustanovitvi raznih krščanskih, narodnih liberalnih ali "nepolitičnih" delavskih strank in s tem seveda tudi takega časopisa. Namen vseh teh je bil edino le eden, to je odvracanje delavstva od prave delavske stranke in s tem od spoznanja resnice in probujenja k razredni zavednosti.

Silno žalostna je zgodovina teh protidelavskih bojev, ne samo v Evropi, temveč tudi v Ameriki; žalostna in obenem ostudna je ta zgodovina. Ta zahrbtno sredstvo pa je bilo izborno in vplivno, kakor je še danes, ko nas še vedno obdajajo taki sovražniki v "ovčjih oblačilih".

Delavstvu prijazno politiko so pričeli propagirati v zadnjih desetletjih ne samo klerikalni, liberalni ali narodnjaški časopisi, temveč celo ultra kapitalistični. Delavstvo je postalo činitelj, s katerim se mora računati, sila, katere se jači z vsakim dnem. Podla so sredstva, katerih se poslužuje, to časopise, toda še podležja so ona, katerih se poslužuje takozvano nestranskarstvo časopise, katerega namen je, odvracati delavstvo od vsake politike in s tem od vsakega boja za svoje interese.

Kultura, naprednost, narodnjaštvo, to so pretveze, s katerimi se skuša slepiti delavstvo in ga uspravati in spanje svete zadovoljnosti. Delavstvo baje ne potrebuje politike, ne potrebuje razrednega boja, pokorno naj skloni glavo in se uda buržoazni lažikulturi ali pa kvasi še nadalje v puhlu narodnjaštvu in o tisočkrat pregretih frazah o domovini in raznih plesnjivih idealih.

Potom svojih podpornih organizacij bo ameriški Slovenci ustanovili več svojih časopisov mnogim pa omogočili obstanek. Razredno zavedni del tega delavstva je uporabil svoje časopise za razširjanje in ojačanje svo-

je organizacije in tudi za drugi zelo koristni namen, namreč, za izobrazbo, ki temelji na principih razrednega boja in s tem za dviganje proletarske kulture, torej v boju za izboljšanje človeške družbe, v boju za pravico in svobodo. Oni del našega naroda, ki še tava v duševni temi, pa je omogočil, da ga glasila njegovih podpornih organizacij še vedno vodijo po potih teme, da ga vzgajajo v smislu "starih idealov" in pripravljajo za boljše življenje na onem svetu." Glasila katoliških podpornih organizacij so tudi v Ameriki pod "pastirskim" vplivom škofa Jegliča, kateri vodi "mili narod" že skoro pol stoletja. To delavstvo se pa ne zaveda, da si samo pleče bič, da jača moč svojega sovražnika in se bori proti delovanju za novi, boljši, pravični družabni red.

Med temi glasili naših podpornih organizacij pa imamo tudi take, ki ribarijo v kalnem in ne pokažejo prave barve; njih geslo je nestranskarstvo. Ker nečesto vzbuditi nasprotstva ne pri Petru in ne pri Pavlu, igrajo "nestranskarke gosli", govorančijo o kulturi in napredku, o narodu in složnosti.

Kulturo predstavlja pri njih že vsaka parada, napredek pa vsaka še tako banalna prireditve ali igra. Politike baje ni treba delavstvu, samo da je "kulturalno", kar pomeni toliko, kakor da delavstvu ni treba misliti, ker zadostuje, ako drugi mislijo zanj. Ti časopisi predstavljajo za delavstvo prikritega sovražnika, ki pa je tembolj nevaren, ker dokaj lahko najde svoje žrtve tudi med onimi, ki so za napredek vsaj deloma dostopni, in bi se jih z odkrito besedo lahko privedlo v tabor razrednozavednega delavstva, torej med bojevnike za delavske svobode.

S posebno vneto pripovedujejo taki časopisi svojim čitavcem, da v podpornih družtvih ni mesta za politiko, da se mora članstvo brigati edino za napredek svoje organizacije, kakor da bi pomnilo to reševanje vseh perečih življenjskih vprašanj.

Kaj pa se podporne organizacije? Zaslišna pomožna sredstva ameriškega delavstva, ki je vsled pomanjkljivosti tozadejnih postav v slučaju bolezni ali nesreče brez vsake pomoči. Delavstvo proizva vsa bogastva; njegova delovna moč predstavlja temeljni kapital družbe, katerega pa vsled njegove politične nezrelosti zametuje in zapostavlja na vseh straneh. Vsled tega torej ne pomenijo podporne organizacije v nobenem smislu kako rešitev delavskega vprašanja, ne pomenijo nikakoli temeljno pridobitev za delavstvo, temveč kakor rečeno, predstavljajo samo zaslišna samoobrambna sredstva za organiziranje medsebojne pomoči v slučaju bolezni, nesreče ali smrti.

V Evropi si je razrednozavedni proletarijat priboril v tem pogledu že jako mnogo in izpopolnjuje svoje pridobitve stalno. Poleg državnih bolniških blagajn imajo vsaj delno starostno zavarovanje, podporo za časa brezposelnosti in posebne določbe glede odškodnin za nezgode pri delu. K raznim odškodninskimi skladi, prispevajo poleg delavcev in država tudi delodajalci, da odpade na delavce le nekaj odstotkov plačila. Poleg teh postav imajo še druge, katere skrbijo za zdravstveno stanje v tovarnah in delavnicah. Vse to si je priboril po težkih bojih organizirani, to je, razrednozavedni proletarijat, tisti proletarijat, kateri je bil vzgojen in izobražen potom delavskega časopisa.

Vsled politične nezrelosti ameriškega delavstva ne poznamo v tej deželi nikakih slinih pridobitev, vsaj ne v pomembnem obsegu, zato je delavstvo primorano, da skrbi samo, potom svojih organizacij za svojo bolniško podporo in za odškodnine v slučaju poncresbe. To so nevdružljive razmere, proti katerim se mora delavstvo boriti z vsemi silami.

Is vsega je torej razvidno, da mora delavstvo uporabljati vsa sredstva v boju proti tem razme-

ram, da si mora prizadevati doseči vplivno moč v deželnih, mestnih in državnih postavodajah, da se mora politično izobraževati in uriti v boju z vsemi sredstvi, ki so mu na razpolago.

Kakor že omenjeno poprej, predstavlja časopisje najboljšo orožje, zato je potrebno, da se ga delavstvo poslužuje v svojem interesu. Časopis, ki cirkulira med delavci, a ne vzbuja k razredni zavednosti in mu ne pove resnice, je sovražnik delavstva, pa četudi nehoti. Kvasiti o kulturi in narodnjaštvu pomeni za časopis, ki prihaja v delavske hiše, da zastopa privatne in kapitalistične interese in kot tak ne zasluži podpore delavstva. Ako je delavstvo ustanovilo časopis ali omogočilo njegov obstanek, je dolžnost izdajatelj, da pišejo v prid tega delavstva, da ga učijo in vzbujajo k razredni zavednosti, da povedo svojim čitavcem resnico in jih ne pitajo z izrabljenimi patrijotičnimi in narodnjaškimi frazami. Delavstvo, ki ne uporablja svojega časopisa sebi v prid, to je, da ne zahteva poduljivega čtiva, je samo sebi sovražnik in omogočuje, da se zlorablja njegov denar naravnost proti njemu in njegovim interesom.

Ni dovolj, da so naše podporne organizacije močne, dobro vodene in solventne. Imajo tudi velike druge naloge. Resnično delavsko časopisje, glasila delavskih podpornih organizacij, katere se smatrajo naprednim, morajo pisati v duhu zavednega delavstva, morajo vzgajati svoje čitavce k politični zrelosti in se boriti z vsemi močmi proti nezavednosti in vsakemu nazadnjaštvu. Kdor trdi, da politika ne spada v podporne organizacije je hote ali ne hote zavajalec, in neposredno priznava, da mu je samo za njegove lastne interese, oziroma za interese njegove lastne politike. Če delavstvo s svojim težko prisluznim denarjem vzdržuje časopis, tedaj ima tudi pravico, in dolžnost, zahtevati od njega, da zastopa v vseh ozirih interese delavstva samega in da se bori odkrito proti vsemu, kar mu škoduje in ga zavaja na napačna pota.

V sedanjem glasilu J. P. Z. Sloga sem čital pred nekaj tedni članek a sledečim citatom: "Zveza jamči članstvu osebno svobodo vsakega, etičnega in političnega prepričanja. Ta temelj se ne more spremeniti, dokler obstoji zveza." In nadalje opomba urednika: To je za nas edino merodajno in tega se bomo držali kot glasilu, ali kot neglasilo J. P. Z. Sloga."

To je eno tolačenje, ki pa ne zadene v tarčo. Ako jamči naša zveza vsakemu članu osebno svobodo njegovega tega ali onega prepričanja, se s tem ni rečeno, da jamči vsestransko prepričanje tudi glasilu. Kot članu naše organizacije se nobenemu ne usiljuje nobenemu prepričanja, drugo vprašanje pa je, kakšno stališče naj ima organizacija kot celota, kakšne smeri naj daje svojem članstvu z ozirom na socialno politične probleme. Delavstvo neče biti več igrača raznih lažipolitičkov in izkoriščevalcev, temveč se vsaj deloma že zaveda svoje moči, svojega pomena in tudi svojih svetih pravic. Ako to delavstvo, organizovano v tej ali oni podporni organizaciji izvoli svoje uradnike, jim s tem da nalogo, ne samo, da vodijo organizacijo k napredku, temveč da skrbijo tudi v etičnem smislu za njegov dobrobit. Vsak razumen delavec ve, da močne, bogate in solventne podporne organizacije se ne pomenijo dosega naših ciljev, ko nee bojev ali "odreženje" delavstva.

Da delavska politika ne spada v organizacijo, to pripovedujejo le ljudje, katerih namen je, izkoriščati ljudske množice v njihovi nevednosti, vedo, da izobraženo, razredno, zavedno delavstvo neče tvoriti čede backov, katere se lahko izkorišča in krmi s frazami.

V kratkem se bo pričela konvencija J. P. Z. Sloga. Delegati in delegatke bodo imeli reči na

PRVOTNA TISKARNA "SPRAVEDLNOSTI", KJER SE JE ZAČEL PRED 24 LETI TISKATI "PROLETAREC".

Tiskarna "Spravedlnosti" je bila ustanovljena l. 1903 v okrožju Blue Island in 18. ulice, kjer je bila tedaj še velika češka kolonija. Hiša v ospredju na tej sliki je služila za zborovalne prostore češki socialistični organizaciji, ki je ustanovila "Spravedlnost", v poslopu od hiše v sredi slike proti desni pa je bila tiskarna "Spravedlnosti", v kateri je bil tiskan "Proletarec" od svoje ustanovitve pa do marca 1908, torej par mesecev nad dve leti. Sedaj je na tistem kraju veliko kino-gledališče.

ORGANIZATORIČNI FOND SOCIALISTIČNE STRANKE

II. izkaz.

V organizatorični fond soc. stranke so prispevali sledeči:

Hermisio, Pa.: Dr. št. 87, SNPJ, \$10; po \$1: Frank Rahne, Frank Ropce, Anton Zornik, Math Drap, Frank Simnovič, Anton Jazbinski, in Andy Kaus; Mrs. Val. Urbas 75c; po \$0: Wm. Kranitz, John Rahne, Anton Kolesa, Mrs. John Steban, John Strvašnik, Val. Muren, John Baher, Louis Podbevšek, Frank Bregar, John Drap, Jos. Turk, Frank Omejc, Joe Mohar, Joe Poglednik, Anton Turnšek, Joe Gross, Math Remshak in Joe Flais; po 25c: Nik Kenčes, Fr. Vozel, Martin Urana, Jacob Jelšovar, Anton Rahne, Joe Shuster, Jos. Seinkovec, Frank Srebrnjak, Andy Hrovati; skupaj \$29.00. (Poslal Anton Zornik.)

Chicago, Ill.: Klub št. 1, JSZ, \$25; John Chemažar \$5; Chas. Pogorelec \$4.30; Neimenovan \$3; skupaj \$37.30.

Acosta, Pa.: Geo. Kristell \$5; dr. št. 382, SNPJ, \$2; skupaj \$7. (Poslal Geo. Kristell.)

Washington, Pa.: Mich. Podboy \$1.

West Aliquippa, Pa.: Nabrano med somiljeniki \$5.45.

Piney Fork, O.: Klub št. 95, JSZ, \$5.00.

Strabans, Pa.: Prispevek kluba št. 118, JSZ, in kolekta med člani \$11.75. (Poslal John Terčelj.)

Shelbygan, Wis.: Klub št. 285, J. S. Z., \$25.00.

Monaca, Pa.: Step. Ogrizek \$2.00.

Cleveland, O.: Klub št. 222, JSZ, \$50.

Meadowlands, Pa.: Dr. št. 113, SSPZ, \$5; prostovoljni prispevki članov \$7.35; skupaj \$12.35. (Poslal Anton Tomazin.)

Yukon, Pa.: Joseph Robich \$5.00.

Forest City, Pa.: Klub št. 10, JSZ, \$10.00.

Rock Springs, Wyo.: Fr. Grum \$5.

Bridgeport, O.: Klub št. 11, JSZ, \$5.00.

Chicago, Ill.: Po \$1: Anton Kegl

in John Pokelshek; skupaj \$2. (Poslal Frank Bizjak.)

Cleveland, O.: Po \$5: Louis Zorko in Michael Cheligoy; Joe Chernlogar \$2.50; Paul Modic \$2; po \$1: John Medvesek, Anton Pierce, A. J. Kabay, Louis Hafner, Joe Hiersich, John Rošanc, Frank Močulnikar, Matt Mesec, Anton Doles, John Hočevar, Jos. Kodrich, Edward Branisel, John Marn, John Lazar, Jacob Švigel; po 50c: John Papc, Frank Krančević, James Laznik, Andy Severinac, Otto Tekaus Jr., Julius Pirnat, Wm. Candon, Frank Ceperlo, Mirko Pintar, E. C. Golob, J. Magatič, M. Suzel, Joe Blatnik; po 25c: Anton Muley, Tony Pozel in Jerry Čadež; skupaj \$36.75. (Nabral Louis Zorko.)

— Joe Franceskin \$1; John Filipovich 50c; po 25c: F. Oblak F. Stegu, John Bostić, Frank Zavri, Anton Čarič, John Franik, Frank Mihelich, Vin. Starman, J. A. Kern, Frank Spelich, F. Drobnich, A. Trkman; po 20c: Tony Novak, Frank Kavica, Charles Fox, Lavrenc Goljat; po 10c: Joe Nich in Jurij Mišmaš; skupaj \$5.50. (Nabral Jos. Franceskin.)

— John Krelbel \$5; po \$2: Jos. Skuk, Anton Eppich, Rozal Jurman in Steve Koren; po \$1: Edward Branisel, John Ausc, Fr. Žiberna, Wm. Sitter in John Bradach; Chas. Wiek 50c; po 25c: Jos. Zekrajsek, Milan Medvesek, Otto Tokave, Henry Myron, Fr. Vidmar, Jos. Pobjeh, John Tavcar, Ant. Pustetar, John Mahne, J. Barbič; skupaj \$20.85. (Nabral John Krelbel.)

— Joseph Jauch \$10; po \$5: Joseph A. Siskovich, Frank Jerina, Ludvik Medvesek; Mrs. Angela Siskovich \$3; John Filipič \$2; Mike Cvelbar \$1; skupaj \$31.00. (Nabral Jos. A. Siskovich.)

Collinwood, O.: John Lokar st. \$2; po \$1: Magdalena Lokar, John Lokar ml., Avg. Stokel, Jos. Pavlenich, Valentin Plesec, Mike Podboy, Vid Jandić, Mary Maržlikar 75c; po 50c: Matt Pishler, John Piek, Frank Klun, Emil Stokel, Charles Godec, John Hrovat, Neimenovan, Louis Spehek; Tony Čarič 30c; po 25c: Max Slanovec, Joe Gornik, F. Mervar, Frank Shine, Frank Strehovec, Louis Bezek, Joe Kertell, Frank Germelj, John Grosel, Joseph Maicen, Frank Jereb, Paul Zele, Frank Fende, John Aljanich, J. Lokar, A. Ogrin, Louis Dugar; skupaj \$18.80. (Nabral John Lokar st.)

— **Girard, O.:** Po \$1: Joseph Sikyta, Valentin Kosmač, Anton Brezovšek, Louis Pirc, Frank Ban, Mike Smith, Matt Zaube, John Bogataj, John Tancek, John Rovar, Anton Fabjan. (Newtown Falls, O.) Mike Steblaj. — (Farrell, Pa.): Po \$5: Anton Nagode, John Gallite, John Urbančič, Fr. Lukežič, Steve Devorich, Anton Rus, John Kunstelj, Anton Dežman, Ant. Kraljevich, Anton Brezovšek ml.,

John Cigole, Frank Ramovsh, Frances Ramovsh, Mike Bogovich, Martin Ključevsek, Anton Selak, John Juvancic, Frank Jerman (Niles); John Jakelj 41c; po 25c: Wm. Beve, Martin Beve, Anton Jelenc, John Zimmerman, Louis Sami, Frank Lešnak, Vincent Rostan, Ant. Kikel (Youngstown, O.) — Warren, O.: Po \$1: Jos. Jež, Louis Zimmerman, Blaž Zgrebec; po 50c: Frank Modic, Ant. Žug, Evgen Mikuš, Anton Gorenc in Ant. Barton; skupaj \$28.81. (Nabral John Tancek — ako bi bila kaka pomota naj se prizadeti zglašijo pri njemu da se jo popravi.)

Bridgeport, O.: Po 50c: Alex Klan, Frank Goletz, Otto Larone, Math Belan, Jos. Snoy, Frank Černe; po 30c: John Dolence in Andy Košuta; po 25c: Charles Libka, George Brestle, Mike Marcus, Frank Prince, Tony Madrock, Joe Swiden, Mike Gajevski, John Prytko, Frank Varvarovski, Louis Perman, Frank Matko, James Lepie, Frank Wotschko, Vinc. Elesh, Frank Kolasec, Frank Samrznik, Wencel Gersher, Andy Bradač, John Mruček, Math Straus, John Grill, Frank Blatnik, Frank Wershaj, Ivana Pavlovich, Alex Gramovsky, A. F. Pierce, Martin Pierce, John 01.

Sodnikar, Jos. Smith, Nick Tomsich, John Pintarich; po 20c: Mike Parnell in Mike Smrdely; po 15c: Julien Morell, John Černe, John Rebol; po 10c: Joe Cook, Anton Straus, John Humbera, John Likovich, Jos. Vidmar, Frank Mihelich, Jos. Polack, Anton Kravanja, Rud. J. Kovacich, Frank Strah in John Prince; po 5c: Jos. Glivar in Neimenovan; skupaj \$13.50. (Nabrala Joseph Snoy in Fr. Blatnik.)

Farrell, Pa.: Frank Kramar \$3; Martin Trobentar \$1; po 50c: Frank Garm, Joe Godina, Joe Kramar, Jack Jere in Neimenovan; po 25c: Joe Glavan, John Persin, Frank Rupnik, Fr. Paulich, Joe Garm, Joe Kolenc; skupaj \$8.00. (Nabral Fr. Kramar.)

Girard, O.: Po \$5: John Kosin, Andrew Krvina, Louis Blazich, Anton Dobrovolje in John Križaj; Math Leskovec \$1.50; po \$1: Peter Yaklevich, Math Masle, Joe Pajnich, Frank Gorenc; Frank Masle 75c; po 50c: John Hočevar in Frank Zalokar; po 25c: Frank Klešnik in Math Kogovšek; skupaj \$32.75. (Nabrala John Kosin in Anton Dobrovolje.)

Milwaukee, Wis.: Klub št. 37, JSZ, \$10; Val. Welza \$5; skupaj \$15.00. (Poslal Frank Perko.)

La Salle, Ill.: Frank Martinjak \$2; po 50c: Math Vogrich in Leo Zevnik; skupaj \$3.00. (Poslal Fr. Martinjak.)

Naticoke, Pa.: Po \$1: Frank Kovach, Frank Porenta, Frank Karcich, Anton Salamon, Frank Progar, Ant. Zupan; po 50c: Frank Hauptman, John Jereb ml., Mike Jarh, Frank Pijan in Frank Kercel; Cyril Zaverl 25c; skupaj \$8.75. (Nabral Frank Kovach.)

Milwaukee, Wis.: Po 50c: Frank Klaus, Ida Krakenberg, M. E. Sostarik, Mike Aurell, Fred Slatnik, Math Smole, Mr. in Mrs. John Zilnday, ime nečitljivo; po 25c: Jacob Petrick, Anton Sern, Frank Vidmar, Rudolph Mataje, G. Grubeshich, A. Vaeboz, M. Gorischek, Mrs. Rovisek, Frank Moder, Anton Brutz, Mike Huday, Martin Kersin, Rose Kabrin, Anna Brutz, Antonette Barberich, John Vodnik, Steve Kramer, John Wolgemut, Eli Danculovich in Mary Danculovich; skupaj \$9.00. (Nabral Joseph Ule.)

Neola, Utah: Ant. Peterca \$1.

Chicago, Ill.: Lucas Grosor \$1.

Waukegan, Ill.: Klub št. 45, JSZ, \$10.00.

Strabans, Pa.: John Chesnik \$1.

Homedale, Idaho: John Jereb \$1.

West Frankfort, Ill.: Neimenovan \$1.00.

Skupaj v tem izkazu \$459.56, prejšnji izkaz \$103.45; skupaj \$563.01.

NAŠO NAJISKRENEJŠE ZAHVALO

izrekamo dr. Rothu za njegovo prizadevanje ohraniti življenje ljubljene soprogu in našemu dragemu očetu JOZETU, kakor tudi Filipu Godini, Vincentu Cankarju, Ivanu Moleku, John Kalamu, Petru Kokotovichu, Chas. Pogorelcu, Chas. Beraneku, Frank Zajcu, posebno pa ETBIN KRISTANU za poslovilne govore; nadalje vsem prijateljem, društvom, organizacijam in vsem ostalim, ki so nam izrazili sožaljno sočutje ob času nenadomestljive izgube našega JOZETA, ljubeznjivega soproga Helene Zavertnik (rojena Reich) in ljubljenega očeta sinov Josepha, Franka, Johna, Richarda, Lewisa in Lincolna Zavertnik, ter Helen Heidenreich; ljubljenega starega očeta Minerve, Aphrodite, Josepha, Miltona, Dorotheje in La Vergne Zavertnik, ter Franka, Harry, Johna in Daniela Heidenreich.

Družina Zavertnik in vnuki ter vnučinke.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

ZADRUŽNA BANKA
Ljubljana, Jugoslavija,
V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13. BLIZU GLAVNEGA KOLODVORJA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najboljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže na račun Zadrudne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadrudno banko o tem obvesti in naroči izplačilo.

Obračajte se v vseh potrebah za stari kraj na Zadrudno banko v Ljubljani.

Oglašajte priredbe podpornih društev, klubov J. S. Z. in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v "PROLETARCU"

The Value of a Political Organization.

The Executive Council of the American Federation of Labor, in session at Atlantic City, has approved of a number of amendments to the bill against injunctions now pending before the United States Senate. This proposed bill, according to the statement made by the A. F. of L., is not a revolutionary change in the injunction practices of our courts, but a regulatory act, which it is thought may be passed by Congress. The main feature of the Senate Bill is a clause declaring it to be public policy that labor be given the same right to organize as is given to employers. The bill as approved by the A. F. of L. does not challenge the injunction as a determining factor in disputes between labor and capital. But an attempt is made to modify its application. The fight against the injunction is thus reduced to a mere contest of legalistic points and juridical decisions. While it is not impossible that some good may be achieved by the proposed bill if it is actually placed on the lawbooks, there can be but little certainty as to its final effectiveness. If the injunction is a significant part of our existing social relationship it is to be seriously affected then the means of achieving that chance must be not legalistic but political. Labor can't fight the injunction effectively either through the accumulation of industrial power or by organization into a solid political force. The law as it exists is expressive of a certain balance of power which cannot be changed unless one of the elements in that balance of power has acquired more power at the expense of the other elements in that power relationship.

The older statements of the labor movement in this country headed by the late Samuel Gompers time and again threatened to fight the evil power of court injunction by outright disobedience to the enjoining orders. They have never carried the threat into action. Probably they realized the impossibility of achieving results that way. Labor is not sufficiently organized to venture war on an entrenched legal institution. Only a powerful mass-organization of labor, solidly interrelated and intelligently led would be in a position to challenge the powers of the courts. Such organization has not yet been achieved. Perhaps some such state of organization and power will be achieved. That day is not within sight, though. It may be easier to bring about an organization of labor for political action. To be industrially effective labor must be nearly fully organized, and there are no more than ten (10) per cent of the workers organized today. But a political organization may be effective without ever reaching the 100 per cent mark. Organized for political ends, and unified around a vital program of action, the present four million organized people would be in a position to achieve great political power and great results. But that they would not do. The abolition of the powers of the courts to interfere with labor in strikes is as great an objective today as labor can think of and organize to bring about, for it would open the avenues of mass-organization and thus tend to upset the existing balance of power. Surely this will not be done by the governing parties subservient to capital. Labor leadership interested in strengthening the side of labor in the industrial conflicts of our days must think in terms of acquiring power rather than of matching wits with legal experts and political quibblers. — (Advance.)

Oppose Good Bills.

In these days of the "new capitalism" which is going to make everybody rich we wish all you boys and girls could read How Organization Served Industry at Springfield. This is a pamphlet in which the Illinois Manufacturers' Association boasts that, thanks to its efforts, "not a single bill seriously inimical to industry was enacted into law."

Among the victories of which it boasts were the defeat of the old age pension bill, the woman's eight-hour bill, an income tax bill, and a number of other welfare bills including even a bill for licensing motor vehicle operators and chauffeurs.

It will take the Illinois Manufacturers' Association a long time to make anybody rich but themselves.

EACH COUNTS

A single drop of rain counts for little. But many drops of rain make a flood. Either for good or for evil, little daily actions count as the many raindrops.

The Yawn of the New Dawn

By Adam Coaldrigger

The revolution is on. American malehood has risen in its might. A new declaration of emancipation is about to be penned. Two hundred Chicagoites marched down Michigan Avenue some weeks ago clad in nothing but pajamas, proclaiming their emancipation from stove pipe pants, corset vests and straight-jacket coats. The worm has turned at last. He had a right to turn. Long enough has the female of the species maintained her monopoly on all the privileges, prerogatives and liberties the founding fathers fought, bled and died for.

One by one she shed the garments of her mothers until today she is almost as comfortably and as beautifully garbed as was Mother Eve before she ate the apple.

Her tresses are bobbed. Her dresses are bobbed. Her socks are bobbed. Her arms are naked from the shoulders down. Her legs are naked from the knees down and up. Her back is bare from neck to waist-line and the waist-line is now where no self-respecting waist-line would want to be seen.

Along with her garments the female shed her manners and morals. She drinks like a Kentucky cologne; smokes like a factory chimney; swears like a trooper and tells yarns that would make Boceacio blush.

She horned us out of our jobs in stores, factories and offices. She took our places in barber shop, shoe shining parlor and voting booth. And if saloons were still operating she'd horn us away from the bar and free lunch counter.

Oh no, I'm not crabbing because the female shed her clothes. What gets my nanny is that after appropriating all the vices and sins which made life so interesting to the so-called stronger sex, she is hanging on to all the privileges of the so-called weaker sex and to rub it in she invents new privileges every day.

For instance, it's perfectly proper for a flapper to turn a restaurant into a combination barber shop and beauty parlor by painting, rouging and powdering her face. (I even saw 'em remove superfluous hair over fruit salad and ice cream.) But just imagine what a row they would raise if you or I pulled out our shaving mugs and proceeded to beautify ourself-over pie a la mode.

It's perfectly proper and ladylike for a 16-year-old Sheba to keep her seat in a street car while a 70-year-old granddaddy with a peg leg is hanging on the strap. It's perfectly proper and ladylike and good mannered for an over-stuffed female on the way to the de-fattening station to spread herself over two seats while a consumptive mill hand on the way home from a 12-hour night shift is swaying in the aisle. In fact, about the only way a male may keep his seat in a car in the presence of an up-standing female is by disguising himself as a blind beggar. I keep blue goggles, a tin cup and a stuffed Airedale for that very purpose. I used to put a dime in the cup to heighten the effect. But the last time I did this the lady standing in front of me swiped the dime to pay her fare. And of course I couldn't let on I saw her doing it. If I had she would have gotten my seat too.

They used to take us for the fathers of their children. Now they get the low-down from Margaret Sanger before they say yes. Sure we're still papa. Papa get this. Papa fetch that. Papa kiss Snootkins and papa love Bootkins. But Snootkins is a Pekinese pup and Bootkins is a ring-tail monkey.

First it's honey, then money, then alimony. The story used to end "and they lived happily ever after." Now it's "he paid 30 installments on the furniture and alimony ever after."

Home makers. Don't make me laugh. What's a home without a mother or with a childless mother who only comes home often enough to maintain a legal residence for the sake of separation with reparation?

If the bozo who wrote "Home Sweet Home" had lived in an efficiency apartment, slept in a Murphy bed with an emancipated spouse and two chow pups and had extracted his daily portion of calories, protein and vitamins out of tin cans and paper sacks, he still might have written, "Home, Sweet Home", but he wouldn't have sung it, he would have wept it.

And cooking. Don't forget cooking. He said it with flowers. She put the flowers in the dining room table and said now go to it. About the only dish that modern women can cook is fruit salad that looks like it was cut out of "The Ladies Home Journal" and tastes worse.

There are only two kinds of women left nowadays. The strong intelligent and self-supporting kind who horns her husband out of his job and then sues him for non-support, and the clinging vine variety who clings to her husband only so long as he has a job and then sticks him for his savings.

If modern women had any sense of justice and fair play, they'd quit belly-aching about equal rights to women and start an agitation for equal rights to men. And if they had a sense of humor, they would petition the society for the prevention of cruelty to dumb brutes to extend its protection over their husbands.

My fair and unfair readers, perusing this eruption of gall and wormwood may get the idea that I am a born womanhater. Well, I'm not. When I was young and green, I loved women right well and I loved them in the singular and the plural. But as I grew older, I acquired a more detached viewpoint. I learned to see women in the perspective. My judgment of them became calmer as my knob grew balder. And now, having reached the mature age at which Solomen wrote "all is vanity", I can see women as what they are, two-legged creatures who travel along the lines of least resistance toward the softest spot conceivable. And if there is anything that offers less resistance to women or presents a softer spot for them to land on than their heads, it's the American he-man, you've got to show me.

However, the worm has turned. Those two hundred Chicago jelly-beans who oozed down Michigan Avenue some weeks ago are the yawn of the new dawn. Dressed in nothing but pajamas which covered them only from neck to spats, they showed the world what daredevil males can be once they are thoroughly aroused. Of course, they might have gone a step further. They might have voiced their protest against female domination dressed in poke bonnets and mother Hubbards.

We Are Never Discouraged

The Socialists of Westmoreland County held their annual picnic at Bowers Grove on Labor Day. About 150 people attended. But we believe the small attendance was due to the fact that mine owners in this locality do not observe Labor Day as a legal holiday. For this reason the poor miners couldn't afford to leave their work and attend our picnic.

I am very glad to say that the majority at the picnic were Slovanes.

About 3 o'clock in the afternoon the races were held. A basket of assorted fruit was presented to each

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

It's been moving week for our paper. That's why paragraphs of our title had to be omitted for the past two weeks. Our editor had to make use of all the set up matter in the old printery, so we gladly concede the space.

On Labor Day we had an opportunity to visit with members of our branches in Cleveland and Collinwood. Comrade Zaitz was scheduled to appear but important as was his appearance he could not make it because of comrade Zaverznik's funeral in Chicago. Yours truly tried to substitute, but no one can substitute for Zaitz. Because of the meeting however, we hope our active members will really become more active and put their effort in with the lot who are really trying to make something out of these branches. Only united honest efforts and real hard work will accomplish for our Comrades what they seek. More harmony, more real work is needed.

Human beings are travelling faster all the time. A special British seaplane has travelled 332 miles an hour. Thing—how powerful is the mind of man that equipped that machinery. But a short while back, oxen drew carts. Today, nearly 6 miles per minute, and they are already talking of even greater speed.

If you haven't send in your share of the \$50,000 organization campaign drive, make up your mind to do it at once. But two weeks are left, to reach the quota. Our Yugoslav Federation of the Socialist Party is seeking its quota. Every member should be able to respond with at least a little. Now is the time, as Gene Debs would say; after Socialism will have reached its goal we won't need you. Give now.

Working conditions are improving

The winners were: Comrade Leberman of Pittsburgh, O. Simpson Jr. of Greensburg, Elizabeth Voll of Penn. and John Fradel Jr. of Latrobe. A Swiss calendar watch donated by comrade Anton Zornik of Herminie was raffled off at the picnic. Comrade Adam Voll was the holder of the lucky number.

After the races several addresses were made. Frank Crosswaith was the principal speaker. Short addresses were made by Comrade's Adam and Leberman.

Even though our attendance was not what we expected, we are not discouraged. We may have better luck in the future.

County meetings are held every third Sunday of the month. Socialists and sympathizers are invited to attend.

Jane Fradel.

and the outlook is that labor shall be more in demand for the next two or three years. In Southern Illinois many coal mines that have been idle for six months to two years have recently been reopened. Of course winter will be upon us soon enough and that may have been the reason for reopening the mines. However the trend is toward stable work. In August many industries improved but the automobile industry declined because of the adoption and awaiting of new models.

On Saturday evening Oct. 5, 1929 Pioneer Lodge No. 559 S.N.P.J. is holding its annual dance at the SNPJ Auditorium. — We invite the old folks especially, to take part for we plan in entertaining them in the lower hall, also with a good accordionist. Ticket are now selling at 50 cents. Many features are being planned to make the evening more interesting.

The old spirit was made new again at the Senior banquet last Sunday. Clarence Senior, the newly elected secretary of the Socialist Party, revealed his complete program and the listeners took in every word of it. Senior can't do it alone comrades, he must have help. Judging from the enthusiasm at the banquet he shall get at least some help. But more is needed, and it will be for you to give it. Don't shirk.

At the Hague, Philip Snowden, chancellor of the Exchequer of Great Britain, withstood all the notorious publicity handed him by the ever anxious press, finally obtain his demands. In Palestine, one of Britain's tributaries, the Jews and the Arabs came to battle. Nothing but trouble for the Laborites in power in England. It is remarkable however, how well they have held up under all this fire and how pleasing to the nation are the outcomes of all these troubles. Even the conference with Gen. Dayes, U. S. Ambassador, has ended in mutual satisfaction in spite of the many howls let out not to cut their sea forces. Is labor able to govern? — Above is proof enough.

Every time a serious accident occurs to prominent, capable, and influential air pilots the people of this country throb their hearts in sympathy. As we read of the recent disaster of one of the transcontinental aeroplane where eight persons lost their lives, we just naturally grieve with the rest of the millions that know of the incident. These people will be known as pioneers of aviation. We hope that aviation will benefit because of their loss.

A PERTINENT REQUEST

The Willard Straight Post of the American Legion, in New York City, has asked the legion's national commander to investigate the Armistice day riot in Centralia, Washington, in 1919.

This riot, as most of our readers will remember, occurred when parading members of the American Legion and I. W. W.'s fought one another, with the result that four parading legionnaires were shot and killed and one I. W. W. lynched. Eight of the I. W. W. are now serving long sentences in prison for second degree murder. The legionnaires have always contended, with the support of public opinion in Washington, that the I. W. W. deliberately fired upon the paraders; while the other side maintained that the parade was headed for the hall with the undoubted intention of attacking the Wobblies, and that the latter fired in self-defense.

Whatever the facts about this, there seems no doubt whatever that the trial was an unfair one. — As the Willard Straight Post puts it, this trial, at which the eight I. W. W. were convicted, "was conducted in an atmosphere which rendered calm reasoning probably impossible, and in the presence of troops brought to the scene over the protest of the presiding judge."

Many legionnaires were continually present at the trial in uniform, and the prosecution was headed by a man who later became state commander. The county bar association passed a resolution that none of its members should act for the defendants, and when trial was held in a city fifty miles away, "only one attorney in whole state could be found to defend the men accused." In view of these facts, and of important new testimony not available at the time of the trial, the Willard Straight Post asks that the national organization of the legion appoint a distinguished committee of lawyers, none of them from the state of Washington, to go over the whole case. The post, of course, knew very well that any such action by the legion was most unlikely.

We take it for granted that the request was a formal one, made for the purpose of calling attention to the plight of the Centralia victims, and on that assumption we applaud it. The Centralia episode is a disgrace to the inhabitants of that community, the state of Washington, the American Legion and this country. It will continue to be one until such tardy and partial retribution, as is now possible, The New Republic.

MUCH SPEED BUT NO SAFETY

Until good-will and a disposition to cooperate become a little keener I would be content to see aviation mark time and wait for the statesmen to catch up with new developments. It is inevitable that flying should go on to new triumphs and new glories, but for the life of me I cannot see the need of haste. Just what is served by new risks and new fatalities in trans-Atlantic ventures. I do not comprehend. Each missing plane seems to me a sacrifice in vain. As yet developments in flying are a shade one-sided. Speed is being increased with great rapidity. We know that machines may be built to travel more than three hundred miles an hour. Somewhat less attention has been paid to stability. The news columns chronicle all too often the death of veteran pilots who have crashed for reason unexplained. A little less haste and more safety would be welcomed. — Haywood Brown, in The Nation.

WHY NOT A LABOR BLOCK?

The great steel industry wants to import a lot of manganese, and the senate puts it on the free list. There's nothing like having friends at court. If the workers and the other consumers were half as diligent in politics as the owner of industries that want tariff protection or want given articles to come in free, they might have a little influence down at Washington, too.

It would be good for workers all over the country to think of this? How about a gen-together on the political field and the election of a Labor bloc next year?

FRAGMENTS

All this talk about flying would lead one to think that the people were not only air-minded, but plane crazy. — TNT.

At the present rate of the displacement of workers by machines within twenty years our ruling classes may be urging all superfluous workers to submit to painless extinction so that the jobless will not disturb the happiness of the owners.

It is not individual worker but only the organized community of workers that can take control of the means of work in modern world. — F. Henderson.

We know of no other source of producing values than useful labor but ownership of vast wealth has its explanation in something else. When you know the explanation you are qualified to join the Socialist Party. —

Men are always complaining that they don't understand women, but the women seem to have no trouble in understanding the men.

Doctors rather like charity practice. Its a pleasure to treat an occasional patient who really has something the matter with him.

Blessed are the healthy. They don't know any better than to sleep with the windows open.

The Labor Press helps making the movement strong and powerful, and then it is left to beg for aims to eke out a miserable existence.

Never mind, Mr. Farmer. There are a few million city workers who legislate on every question but their own and many of them own less than you do.

SCHOOL DAYS IN DREAMS AND OTHERWISE

A BOOK REVIEW